

میز وو و ئادابین پىشەيا تىمارگارىي

ئامادەكىن

ئدرىيس غازى

كوردستان – دھۆك 2009

- نافیٰ په رتوكی: میڙوو و ئادابین پيشه يا تيماركاري
- نقيسهه: ئدريس غازى
- بهرگ: ئهمير محمد
- تيراز (500) دانه
- چاپا ئيکي 2009
- ژمارا سپاردنى (2065)
- چاپخانا (ئازادي) - دهوک
- كوردستان - دهوک

سوپاسيا سهندیكا کارمهندین پيشه بین
 تهندروستى كوردستان - لقا دھوک دكم ژبو
 هاريکاريا وان بو چاپكريا قى په رتوكى

پىشگۇتن

ب راستى هىزرا دانانا پەرتوكەكى ل دۆر مىزرو و ئادابين تىماركارىي ژ مىزه وەرە د سەرى مندا، ئەقە بەرى چەندەكى يە من دەست ھافىتىن بەلى ژېر كاودان و مژوپىيان دەلىغە نەبۇو بەردەۋامىي ب دەمىن و تەام بکەم، بەلى ئەف سالە من بىپار دا ب دوماهىك يىنم و ب ھەلکەفتا چەزنا جىيانى يا تىماركاران چاپ بکەم و بۇ وان بکەم دىيارى و ب گەھىنەمە بەر دەستىن وان ب زمانى مە يى كوردى يى شرىن وەك ئەركەك بەرانبەر خزمەتكىرنا قى پىشەيى.

مەرەما من ب قى پەرتوكى ئەوه ئەز چەند رۇتكىرەكان بەردەمە سەر قى بابهتى گەرنىڭ دا تىماركار د ئاگەھدار بن ب مىزرو و ئادابين پىشەيا خۇ و باراپتەر ژى ھەر من بۇ وان دانايى ب پلهيا ئىكى، ديسا مەرەما من ئەوه ھەمى كارمەندىن دى يىن ساخلمىي و نۇزدار ژى د ئاگەھدار بن ژ قى بابهتى دا بۇ وان ژى پىتەر رۆل و گەرنىڭ و بىايى قى پىشەيى دىاربىيت.

پىشەيا تىماركارىي ژ دوو پىشكان پىكھاتىيە، پىشقا ئىكى لايى زانسىتى و نۇزدارى و ساخلمىي و ئەكاديمىيە و ھندەك شەنگىستە و بىنەمايىن زانسىتىنە تىماركار د ماوى خواندنا خۇ يا ئەكاديمىدا د خوينىت، بەلى پىشقا دووئى لايى مەۋقىيەتىيە پەيوەندى ب لايىن دەرۈونى و جڭاڭى و كاركىرىقە ھەيدە، بەحسى رەۋشتەت و ئادابايە، پىشكى ئىكى پىتەنەمايىن نەگوھورىن و بوجۇنىن مەۋقۇنى رۆلەكى مەزىن تىىدا نىنە، بەلى پىشكى دووئى مەرج نىنە ھەمى ل سەر ھەمى خالان د رېتکەفتى بىن يان ئىك بىر و بوجۇن ھەبن، بەلكى تىشىتەكى سروشىتە بوجۇنىن جودا جودا ل سەر ھەبن ل دەۋىت بىر و بوجۇن و ھزر و پاشخانە يا ھەر كەسەكى، من د پەرتوكا خودا بەحسى قى پىشكى يى كرى (پىشكى دووئى) و دگەل ھەبۈونا بىر و بوجۇنىن جودا جودا من يا ھەولداي وان بوجۇنىن پىتىيا ژىددەران ل سەر د رېتکەفتى بەرچاڭ بکەم و بۇ قى چەندى ژى من مغا ژ چەندىن ژىددەران وەرگەرتىيە، رىزەيە كا گەلەك كىم بىر و بوجۇنىن منن يىن كەسايەتى.

ئەق پەرتوكە ژ دوو پېشكان پىك دئىت، پشكا ئىكى من تەرخاندىرى بۇ دىياركرنا مىزروپا تىماركارىن وەكى د پەتريا ژىيەراندا ھاتى من ئەق مىزروپە يال سەر سى قوبناغان لىكەھەرى و ب كورتى من يا نەيسىاي چونكى مەرەم ژى ئەوه دا تىماركار ھندەك پىزانىيەن گرنگ ل دۆر مىزروپا پىشەيا خۇ و وان قوبناغىن تىرا بورى بىزەيت و وان كەسىن ناخدار ئەھۋىن رۆلى خۇ د فى بىاقيدا دىتى بىناسىت.

پشكا دووپى من يا تەرخاندىرى بۇ دىياركرنا ئاداپن پىشەيا تىماركارىن بىرەنگەكى بەرفەھەتر و چىدېبىت ل ھندەك جەن تاشتى دوبارە ژى تىدا ھەبىت بەلى من نەفيایە گەلهەك دەستكارىن تىدا بکەم و من فىايە ب ئىمانەت ژ ژىيەران وەرگرم، ھندەك خال تى نەبن وەك باپەتى ئارىشە و ماف و داخوازى و پىشنىيارىن تىماركاران من ب قى رەنگى نەدىتىنە د ژىيەراندا چىدېبىت ب رەنگەكى بەرىلەلاق هەبىن بەلى ب قى رەنگى من دارىتىن من نەدىتىنە، لەوا بۇ ۋان ھەردوو باپەتان من پىتر مفاظ ژىيەرەن ناخخۇپى و بوجۇنن خۇ و يىن چەندىن تىماركاران وەرگرىتىه.

چىدېبىت ھندەك تىماركار بىزەن ئەق باپەتە گەلهەكى گەنگە و پىددەفيە تەپتەل سەر نەفيسيبا چونكى وەكى دىيار تىماركاران گەلهەك گازندە ھەنە؟ دى بىزەم: راستە بەل ئارمانجا قى پەرتوكى ئەو نىنە ئارىشە و ماف و داخوازى و پىشنىيارىن تىماركاران قەكولىت، من ب رەنگەكى كورت بەحس كريە و ئەگەر خودى حەزكەت بلا ئەو باپەت بۇ دەليقەكا دى و قەكولىنەكا دى يا بەرفەھ بىت ل پاشەرۋۇزى.

ل دوماهىنى دى بىزەم: ئارمانجا من خزمەتكىندا قى پىشەپى يە و كارى من كارەكى مەرقۇقايدە و تاشتەكى سروشىتىھە مەرقۇ خەلەت بىت و ھەر ئىكى تىبىنە و بوجۇنن خۇ ل سەر ھەبىن سىنگى من يى بەرفەھ بۇ ھەميان، ھەرئىكى تاشتەك ھەبىت دى ب سىنگەكى بەرفەھ وەرگرم و دى سوپاسىيا وي ژى كەم، ھېقى دەكەم ئەز شىبابم ب رىڭا قى پەرتوكى خزمەتكى پىشىكىش بکەم.

تىبىنە: گەلهەك زاراۋ بۇ (التمريض Nursing) دىئنە بكارئىنان وەكى (ابرىنپىچى)، نەخوشەوانى، پەرسىتارى، تىماركارى، بەل ئەن اتىماركارى ھەلبىزارت.

پىشقا ئىكى

مېژوويا تىماركارىي

مېژوويا تىماركارىي د زېپىت بۇ مېژوويا پەيدابۇونا مرۇۋاتىيى ل سەر عەردى چۈنكى ژ دەستپىكى پەيدابۇونا مرۇۋى ل سەر عەردى ساخلىمى و نەساختى يېن ھاتىنە ناسىرىن و تىماركارى د گەل پەيدابۇونا نەساختى يا پەيدابۇوبى چۈنكى تىماركارى ئەوه كو سەخبىېرى و چاڭدىريما نەساختى بىيەكىن و خەم ژى بىيەخوارن.

ژ دەستپىكى پەيدابۇونا نۇزدارىي تىماركارى ژى يا دەركەفتى چۈنكى ھەردوو تمامكەرىيىن ئىكىن و ژ كەفن وەرە ملىيەن وان يېن پىكىفە، ژ بەر قى چەندى ئەم نەشىيەن مېژوويا ھەردووان ژىكە كەين ھەر چەندە ھەر ئىكى تايىەتمەندىيەن خۆ يېن ھەين.

ھەروەسا ئەم نەشىيەن مېژوويا تىماركارىي جوداکەين ژ مېژوويا ھەندەك بىاقيقىن دى يېن زانستى وەكى زانستى كىميايى چۈنكى ۋان بىاڭان پەيوەندىيەكا موڭم يا ب تىماركارىيە ھەى، ئەم دى مېژوويا تىماركارىي لىكەكەرىن ل سەر سى قويىناخا:

قويناخا ئىكى

ژ دەستپىكى ھەبوونى حەتا ھاتنا ئىسلامى

تىماركارى ژ چاخىن كەفن وەرە يا پەيدابۇوى و ئەو دويىچىن و ۋەكۇلىنىن ھاتىنە نەشىيەن بەرى (6) ھزار سالان بەحسى ساخلىمىي و تىماركارىي بى كرى، ھەروەسا بەلگەيېن ھەين كو ژ كەفن وەرە ھەندەك مرۇۋان يان كومان ژ ڙن و زەلامان تايىەتمەندى يا وەرگرتى ب تىماركارىي و يېن راپۇوين ب چاڭدىريما نەساخان و پشتى ھىنگى پىيج پىچە كارى تىماركارىي يى ھاتىيە جوداکەن ژ نۇزدارىي و چۈنكى تىماركارى چاڭدىريه پت ژ نۇزدارىي يا نىزىكى خەلکى بۇ.

شارستانيا مسرى د ئىتە هەزمارتىن ژ كەفتىن شارستانيان و پتر ژ (4) ھزار سالان ياشەكىشايى و كەلتۈرى شاستانيا مسرى ياشەكىشايى كومىرىن د (42) بەرگەيىن كتىباندا ھەر (6) بەرگەيىن دۆماھىيى ل دۆر نۇزدارىيىنە، ھەروهسا مسرى د ئىتە هەزمارتىن ژ كەفتىن بىنگەھان ل چاخىن كەفن كو تىماركارى ژى دەركەفتى و ناڤدارلىرىن نۇزدار و تىماركارىن وى سەردىمى (امنەت) بۇو يى كول دۆرلەن سالىن (3500) ئەبەرى زايىنىي ژيايى و د وى دەمەيدا وەزىر بۇو و يى ناڤدار بۇو ب نۇزدارىيى، ژ بەر ھندى د گۇتنى (خوداوهندى نۇزدارىيى) و ھينگى نۇزدارى ياشەلەبۇو ل مسرى و نۇزدارىن تايىبەت ب ھندەك نەساخىيانقە ھەبۇون ھەرچەندە ھينگى نۇزدارى ياشەلەبۇو د گەل جادووگەرلى و فېلىبازىي و ۋان نۇزداران ھارىكەر ھەبۇون ب كارى تىماركارىيى رادبوون.

ھەروهسا د بىزىن د مىژوويا شارستانيا ھندى دا چەندىن نۇزدارىن ناڤدار ھەبۇون ژوانا (شاراكا) و (سوسراتا).

پشتى ھينگى د شاستانيا يونانىدا ب (500) سالان بەرى زايىنىي نۇزدارى يونانى يى ناڤدار ئەبۇ قىرات (ھېبۈرات) دەركەفت ئەھى ل سالا (460) ئەبەرى زايىنىي ھاتىيە سەردەنئىي، ئەف زانايىي يى ناڤدار بۇو ب (بابى نۇزدارىيى) و ژ ناڤدارىت جىھانىيە د وارى نۇزدارى و تىماركارىيىدا و مىژوو بۆمە ۋەدگىپەت كو ۋى زانايى قوتابى ھەبۇون و تەختەك داناپۇو بىن دارەكى و نەساح د دانانە سەر و قوتابىيىن خۇ فېردىكەن و ژ شىرتىيەن ۋى زاناي ل دۆر تىماركارىيى (گرنگى دان ب شويشتىنا دەستان و چاڭدىرييا نىنۇكان و كارئىنانا ئافا پاقۇر و كەلاندى) و ۋى زاناي پترى ژ (100) پەرتۆكان يىن ل پاش خۇ ھىيالىن و حەتا نوكە ژى دەمەنەندىن ساخلمىي ژ خواندى خلاس د بىن وى سويندى د خوون ئەوا ھينگى وى داناي پشتى چەند گوھۇرىنەكىن كىم ل سەر ھاتىيە كەن.

پشتى ھينگى و ل سالا (331) بەرى زايىنىي زانکوويا (ئەسکەندەرىيە) ل بازىرە ئەسکەندەرىيە ل مسرى ھاتە دامەزرانىن و ب ۋى چەندى بۇ ئىكەمەن زانکو و

بنگەھى زانستى د جىهانىدا و پشتى هينگى مەزنلىقىن فيرگەھا نۇزدارىي ل زانكۆيا ناڭ ل ئىنلارنىڭ ئاتە فەكتەن و د ۋى زانكۆوييىدا زانستىن يۇنانى و مىرى تىكەل بۇون و رېك بۇ زانىيان خوشبوو كەنەنەن زانستى پاھىزىن.

پشتى هينگى د شاستانىا رۇمانىدا و ل سالا (124) ئى بەرى زايىنى نۇزدارەكى ناڭدار ھەبۇو د گۆتنى (اسكلېياس) يى ناڭدار بۇو ب مىرى نۇزداران، ھەروەسە نۇزدارەكى دى ھەبۇو د گۆتنى جالىن (131-200) بەرى زايىنى ئەقى پەتەز (500) پەرتۆكان دانايىن.

پشتى بۇونا (عىسى) پىغەمبەرى (سلافل سەر بن) و بەلاقبۇونا راسپاردىيىن وى ل دۇر حەزىكەن دلۇقانىي پەتەز پويىتە ب نەساخان ئاتە دان و هەندەك خەستەخانە ئاتەنە فەكتەن بۇ چارەسەرىي و هەندەك ڙىكىن رۇمانى ئەۋىن باوهەرى ب (عىسى) ئىنلارنى خۇ تەرخانكەن بۇ ۋى كارى ب رەنگەكى نەننى ژەمر کاودانىن وى دەمى، و د وى دەمیدا باراپتە خەستەخانە د ئاتەنە دانان ل سەردى رېكەن بۇ چارەسەر رىا رېقىنگان چونكى هىنگى گەريان نە ياب ساناهى بۇو بەلى د گەل ۋى چەندى ھەميي پىشكەفتىن نۇزدارى و تىماركارىي ب رەنگەكى گشتى يا ھېيدى ھېيدى بۇو و ھەمى پىنگەفەن ئاتىنە ھافىتن د كەساتى بۇون و چو ياسا يان دويىقچۇن نەبۇون ژە بەر كاودانىن وى دەمى ھەروەسە زانست هىنگى نە ل ۋى ئاستى بۇو ئەقى نوكە ل و ياخى بىزىن كو د چاخى مەسىحى دا سى تىماركارىي ژەن يىن ناڭدار ھەبۇون ئەۋىز ئەقە بۇون:

1. (سانت فابیولا) ئەوا رابۇوى ب ئاڭاڭرنا ئىكەمەن خەستەخانە يابى بەرامبەر ل ژىر سەرپەرشتىيا مەسىحىا ل سالا (390) ئى و ئەڭ تىماركارە رادبۇو ب پىشكەشكەن خزمەتى بۇ نەساخ و ھەزاران.

2. (سانت مارسيلا) ئەوا ئىكەمەن دىرى فەكرى و ۋىيەتلىقى دىرى بىكەتە جەھەك بۇ پاراستىنەن رەبەن ئەۋىن ھارىكارىا نەساخان د كەن.

3. (سانت بولما) د بىزىن ئەقە ئىكەمەن ژەن بۇ رابۇوى ب فيرگەن تىماركارىي و شىيانىن خۇ پەتەرخان كەن بۇ ئاڭاڭرنا خەستەخانە يان و ھارىكارىا ھەزاران.

بەرى هاتنا ئىسلامى ب چەند سالەكان و ل سالا (476) ئ بەرى زايىنى ئىمپراتوريا رۇمانى شەھىست و پشتى ھىنگى كىشىمۇرى ئەورۇپا كەفتە د چاخىن تارىدا و فى چەندى نىزىكى (1000) سالان ۋەكىشا و د فى چاخىدا چەندىن نەساختى وەكى پەزىيان لى بەلاقبۇون وەكى نەساختىن (كولىرا و تاعون و دفترىا و تيفوس و سفلس) ئ و چەندىن نەساختىن دى ژى، ب تى بۇ نموونە دى بىزىن نەساختى تاعونى ئەوا ھىنگى د گۆتنى (مرنا رەش) ل سالا (1348) ئ ھند بەلاقبۇو كو نۇزىدار بەرانبەر مانە دەست داهىلای و ھەر ئىكى ئەڭ نەساختى ھاتبائى كەسەك نەدويرىا خۆ نىزىكى وى بکەت و دا خارن و ۋەخوارنىن وى جوداكلەن و خۆ ژى دوير ئىخن و ژىددەر د بىزىن قوربانىن وى پەر بۇون ژىيىن كارەساتا ھىرۋشىما.

قويناخا دوووى

تىماركارى د چاخى ئىسلامىدا

بەرى هاتنا ئىسلامى ل جەزира عەرەبى دوو جۆرپىن نۇزىداران ھەبۇون:

1. ئەو نۇزىدارىن جادووگەرى و فىلبازى ب كاردىينا بۇ چارەسەريما نەساختان و ئەڭ جۆرە د ناڭدار بۇون ب خىېزانكىي و ئەڭ چەندە نەبەس ل جەزира عەرەبى ھەبۇ بەلى بەلكى حەتا نوكەزى ھندەك بىيىن ھەين ب ۋان كارا رادىن.

2. ئەو نۇزىدارىن ل دويف رېكىن زانسى د چوون بۇ چارەسەريما نەساختان وەكى چارەسەرى ب كەوكىرنى يان بېرىنى يان خوين بەردانى و دەرمانىن گىايى ب كاردىئىنان و وەلاتى يەمنى ژەممىان ناڭدارتر بۇو د فى واريدا.

پشتى ئىسلام ھاتى تىماركارى گەلهك پىشكەفت و پىنگاھىن مەزن ھافىيت، چونكى ئىسلامى پويتەكى باش دا فى كارى و ب باوەرييغە گرىدا و پىغەمبەرى (سلاڭ لى بن) ئەڭ چەندە ب كريار بجهئىنا و دەستويرى دا ڙنگىن بوسلمان ب

فى كارى رابن چونكى چەند ڙنکەك هەبۇون ب فى كارى رادبوون و دگەل بوسلمانان د چوونە خەزايى بريندار دەرماندىكىن و د گۆتنە وان (الاوسى) يان (الآسيات) و ئەفىن خوارى ھندهك ژ وان:

1. كەعىبا كچا سەعەدى ئەسلىمى يا كو د گۆتنى (ردفيدا):

بابى وى (سعد) ئىك ژ خىقزانك و نوژدارىن قەومى خۇ بۇو و يى شارەزابوو دوارى تىماركارىيىدا بەرى هاتنا ئىسلامى، رەفیدا خەلکا بازىپى مەدینى بۇو و ب گەرمى بوسلمان مىشەخت بۇوين ژ مەككەھى بۇ مەدینى رەفیدا موسلمان بۇو و ب پىشوازيا موسلمانان كر و پشتى دوو سالا دەمى خەزايى (بىدرى) دەستپېكىرى رەفیدايى فىا ئەۋۇزى باهرا خۇ تىبىخىت ئىنا ھزرا خۇ كر كو ب كارى تىماركارىي راپبىت برينداران دەرمان كەت و ئافى بەدته موسلمانان، پشتى رەفیدايى ئەفسوحىبەته د گەل پىغەمبەرى ۋەتكىرى (سلاڭلى بن) ئەھۋى زى دەستوپىرى دايى ۋېچا وى پېشكدارى كر و ب رەنگەكى سەركەفتى و پشتى ژ خەزايى زەپرەن رەفیدايى دىت يا بەرددوام بىت د كارى خودا لەوا دەستوپىرى ژ پىغەمبەرى وەرگرت (سلاڭلى بن) و خىقەتەك د مىزگەفتا ويدا دانا بۇ چارسەھرى و چاۋدىپەريا نەساخان و ب فى چەندى ئەڭ خىقەتە هاتە هەزەارتىن ئىكەمەن كلىنيك و پشتى ھينگى پېشكدارى د خەزايى (احد) و (خندق) ئى ژىداكىر و پشتى ھينگى زى رەفیدا يا بەرددوام بۇو د كارى خودا حەتا ئەۋۇزى د خەزايى كىيىدا شەھىدبوو و د گۆتنى (الفدائىيە) ھندي يا زىرەك بۇو و خۇ ژ خزمەتى نەددا پاش و خۇ تووشى مەترسىي د كر پىخەمەت پېشكىشىكىرنا خزمەتى و ھەر ژ بەر فى چەندى پىغەمبەرى (سلاڭلى بن) ئەھۋەلات كر و (وشاجەك دايى وەك رېزگەرنەك بۇ رۆئى وى و فەرە بىزىن كو رەفیدا د ئىتە هەزەارتىن ئىكەمەن تىماركار و ئافاكەرا ئىكەمەن فيرگەها تىماركارىي و وەك رېزگەرنەك بۇ رۆئى وى ل سالا (1977) ئىونگەرەيى وەزيرىن ساخلهمى يىن عەرەب بىرياردا خەلاتەكى ب نافى رەفیدايى بەدنه سەركەفتىيەن ئىكى ژ دەرچۈوييەن پەيمانگەھەتىن تىماركارىي ل وەلاتىن رۆزھەلاتا نافىن.

2. نۆسەبىا كچا كەعبى مازنى ياد گۈتنى (آم عمارة):

فەكۈلەرا جىهانى (مسز ماجنام) د دەرەجەقا ويىدا د بىزىت (ئەفە ب وى رۆلى رادىبو ئەھۋى نوكە رىكخراوا خاچا سوورا جىهانى بىن رادبىت، ژ وانا بۇو ئەھۋىن پىشكدارىيەكا باش د خەزايىا (احد) يىدا كرى و رۆلەكى مەزن گىتىرى.

3. (آم سنان الاسلامية):

دەمى بوسىلمان چووينە خەزايىا (خىبر) ئەفە هاتە دەف پىغەمبەرى (سلافلى بن) و داخواز ژىكىر دەستوپىرى ب دەتى پىشكدارىيە د خەزايىدا بىھەت و بىرىنداران دەرمان كەت ئەھۋى ژى دەستوپىرى دايى و ئەھۋى ژى پىشكدارىيەكا باش كر.

4. (آم مطابع الأسلامية).

5. (آم مطابع الانصارية):

ئەو بخۇ بهحسى خۇ د كەت و د بىزىت من پىشكدارى د (7) خەزايىاندا ياد كرى د گەل پىغەمبەرى (سلافلى بن) من بۇ وان خوارن چىدىكىر و بىرىندار دەرمان دىكىن و چافىرىيا نەساخان د كر نەخاسىمە خەزايىا (خىبر)اي.

6. (آم ورقە بنت عبدالله) ياد گۈتنى (الشهيدة):

پىغەمبەرى (سلافلى بن) ناھى وئى كربوو (الشهيدة) و دەمى خەزايىا (بدر)اي دەستپېكىرى ئەھفى پىشكدارىيەكا باش تىيدا كرى و بىرىندار دەرمان دىكىن پاشى دەستوپىرى ژ پىغەمبەرى وەرگرتى (سلافلى بن).

7. (شفاء بنت عبدالله القرشيية).

8. (أميمة بنت قيس بن أبي الصلت الغفارية):

پىشكدارى د خەزايىاندا دىكىر بىرىندار دەرمان دىكىن و گەلهك ڙنکىن دى ژى پالدان كو ب ۋى كارى پابن و رۆزىكى كۆمەكا ڙنكا د گەل خۇ ئىيىنانە دەف پىغەمبەرى (سلافلى بن) و دەستوپىرى بخۇ و هەقالىن خۇ ژى وەرگرت كو پىشكدارىيە د خەزايىا (خىبر)يىدا بىھەن و ب كارى تىماركارىي پابن ئىينا ئەھۋى ژى دەستوپىرى دايى و وان

پشکدارىيەكا باش كر و (أمية)ى سەرپەرشتىا وان ژنگىن دى دكر و رېقەبەريا وان دكر و د بىزىن ئىك ژ ئەگەرىن سەركەفتىا بوسلمانان د فى خەزايىدا رۆلى قان ژنگان بwoo و هەر ژ بەر فى چەندى و وەك رېزگەرنە بۆ بۆ فى رۆلى پىغەمبەرى (سلاڭلى بن) ئەڭ ژنگە خەلاتكىر و رىستكەك دايى وەك ديارى و د بىزىن فى ژنگى وەسىھەت كربوو كو دەمى ئەو د مرىت فى دياريا وى د گەل بەنه د قەبرى ويىدا. پشتى هيىنگى د مىزروويا ئىسلامىدا تىماركارى و نۇزىدارى هەر بەر ب پىشقاچوون بۇون و ل سەر دەمى خەلەپى بوسلمانان وەلىدى كورى عەبدۇلەلکى ئىكەمىن خەستەخانا ئىسلامى ل بازىرە ديمەشقى هاتە فەكتەن و سالا (874) ئ خەستەخانە يا (نازورى) ل مسرى هاتە فەكتەن كو يا پىكەتى بwoo ژ چەند پشکەكان و ل سەر دەمى سەركەدەيى كوردى بوسلمان سەلاحدىنى ئەيوبى خەستەخانە يا مەزن ل مسرى هاتە ئاڭاكن و ل سەر دەمى سولتان قەلاوونى خەستەخانە يا (المنصوري) ل سالا (1284) ئ هاتە فەكتەن و ئەڭ خەستەخانە يە د ئىتە هەزمارتەن ژ ناڭدارتىن خەستەخانە يىن موسلمانان و يا پىكەتى بwoo ژ چەندىن پشکىن نۇزىدارىي و كلينيكا ژەرۋە و خوارنگەھ و جەن نقىزان و فيرگەھەكا نۇزىدارىي و پشتى نەساخ ژ خەستەخانە يىن دەركەفت (5) پارچەيىن زىپى د دانى دا چو كارىن گران نەكەت و رۇزانە نىزىكى (400) نەساخان قەستا فى خەستەخانە يىن دكر و مفا ژى د دىت و فيرگەھەكا نۇزىدارىي ژى د گەل ھەبوو و درافەكى باش بۆ د هاتە مەزاختن بۆ مۆچەيىن نۇزىدار و تىماركار و فەرمانبەران و پىدەفييەن خەستەخانە يىن و نوكە ئەڭ خەستەخانە يە يا هاتىيە نويزەنكرن و يا بۇويە خەستەخانە يە كا تايىبەت يانەساخىيەن چاقان ۋە، و د بىزىن ل سەر دەمى خەلەپىيە عەبباسى (المقتدر بالله)ى (680) نۇزىدارىن زەلام و (2) نۇزىدارىن ژن يىين تايىبەت ب نەساخىيەن ژنانقە ل بەغدا ب تىن كاردىك. چەندىن زانايىيەن موسلمان د فى قويتاخىدا رابوون ب وەركىپانان پەرتۈكىن يۇنانى و ھندى بۆ زمانى عەرەبى و ل فيرى نەراوەستان بەن بەلکى ئەڭ زانستە پىشئىخستن و چەندىن زىدەيى ل سەركەن و شارستانىيەت پاراست ژ پويچبۇونى

و چەندىن پەيمانگەھىن زانسى و خەستەخانە دانان كو بنىاتى شارستانىا
ھەفچەرخ ل سەر يى ھاتىھ ئاڭلۇرىنى.

ھەزىقانى فەرنىسى يى مۇسلمان (روجىھ گارودى) دېئىزىت (ئەم رۇزئاڭا قەردارىن
بۇسلمانىيە بۇ كۆلىجىن نۇزىدارىي يىن فەرنىسى، چونكى حەتا سەدسالىا (16) ئى
زى پەرتۆكىن (أبو بکر الرازى) يىن نۇزىدارىي ل كۆلىجىن نۇزىدارىي يىن فەرنىسى
د ھاتنە خواندىن و حەتا سەدسالا (19) ئى زى ل بەريتانا).

مۇسلمان ئىكەمین كەس بۇون خەستەخانەيىن گەرۋەك چىكىرين، ھەروەسا
مۇسلمان ئىكەمین كەس بۇون ب كارى نىشتەرگەرىي رابۇوين ل سەد سالا (12) ئى
ل وى دەمىن چو نۇزىدار ژ بلى مۇسلمانان نەد شيان پى راپىن و د گۆت نىشتەرگەرى
چىنابت چونكى مايتىكىنە د كارى خودىدا و گوھورپىنا خەلقى خودى يە و
مۇسلمان ل فيرى نە راوهستان بەلى پەرتۆك ژى ل دۇر نىشتەرگەرىي دانان و تىىدا
بەحسى پىكىن وى و ئەو نەساخىيىن پىيدىقى و ئەو ئامىر و ئاوازىزىن پىيىقى يىن
بەحسكىن، و ب حوكى كو مۇسلمان ئىكەمین كەس بۇون نىشتەرگەرىي ب
كارىئىنای ھەر ئەو ئىكەمین كەس بۇون دەرمانىيىن بىھۆشكىنى ئاشكەراكىرين و
ھەندەك جۇرپىن گىايان بۇ ۋى چەندى ب كاردىنائان و دەمىن مۇسلمانان
خەستەخانە ئاڭلۇرىنى دەرىن دەرىن دەرىن بەشەك بۇ زەلامان و بەشەك بۇ ژنان و
وەكى دى ژى د كەر چەند بەشەك ھەرئىك ل دويىف جۇرئى نەساخىا وى و ئەو
مەرۇۋەتىن نەساخىيىن فەگر لى ھەين ۋەددەردىكىن چونكى پىيغەمبەر ئەم (سلااف لى
بن) د چەندىن فەرمۇدەيىن خۇ يىن پىرۇز دا بەرى مە يى دايىھ ۋى چەندى.

ژ ۋى پىداچوونا بۇرى ل سەر مېڭزوويا نۇزىدارى و تىماركارىي د ئىسلامىدا ئەف
چەند راستىيەن خوارى بۇ مە دياردىن:

1. ئىسلامى جەن عىيادەتى و تىماركارىي كەرە ئىك دەمىن پىيغەمبەر ئەم (سلااف لى
بن) دەستویرى دايىھ رەفيدايى خىقەتا خۇ يَا تىماركارىي دانىتە د مزگەفتا ويدا.
2. مۇسلمان ئىكەمین كەس بۇون نۇزىدارى و تىماركارى ئاڭلۇرىنى ل سەر
شەنگەستەيىن زانسى و پاقزىكىن ژ خورافات و جادووگەرى و فىلبازىي.

3. موسىلمان ئىكەمین كەس بۇون فيرگەھىن نۇزدارى و تىماركارىي د ناف خەستەخانە ياندا ۋەكلىرىن.
4. ئىسلامى تىماركارى يا گىرىدىايى ب بىر و باودرانقە و چارھەسىرى يا كريه ئەرك و بىنفرەھى ل سەر نەساختى يا كريه عىبادەت.
5. ئىسلام دىنى دلوقانىي و پىشكىشىكىنەن ھارىكاريي و دەستگرتنا ھەزاران و كىمكىنەن ئىش و ئازارايە و ب ۋىچەندى ھىزەكە مەزن د دەتە تىماركارى و كارى وى بۇ وى ب خىر حساب دكەت ڙ بەر ھندى ئىسلام پالدەرەكى مەزىنە كو تىماركارى گەلەك خزمەتى بکەت و خەمسارىي د كارى خودا نەكەت.
- تىماركارى ھەر دەستپېيىكى يا ھاتىيە گرىدان ب دىنى و بىر و باودرانقە و دين يى بۇوييە پالدەر كو مرۆڤ خىرى بکەت و خزمەتى پىشكىشى خەلکى بکەت و خۇ بکەتە چراك و بسۇزىت دا رۇناھىيى بىدەت خەلکى ڙ بەر ھندى ڙ كەفن و درە يا ھاتىيە گۇتن كو ئەو كەسى بخۇ ب تىنى بزىت ئەو نەببا باشتى بۇو وەكى (عىسى) بىيغەمبەر (سلاڭلىنى) دېبىزىت.

قويناخا سىىي

تىماركارى د چاخىن ھەفچەر خدا

حەتا بەرى (400) سالا ڈى تىماركارى پەيام بۇو ئانكۇ خزمەتەكا مرۆڤايەتى يا بى بەرامبەر بۇو بەلى ڙ ھينگى وەرە يا بۇوييە پىشە.

ڙ سالىئن (1600) ئ و حەتا نىغا سەد سالا (19) ئ ڈى د ئىتە ھەزمارنىن ڙ چاخىن تارى بۇ تىماركارىي و دەمىن ھەزارى مشەبۈسى و نەساختى بەلاقبووين خەستەخانە ھاتىنە گرتىن بەلى ل سەر دەستى دەزگەھىن مەدەنلى ئەۋىن شورەش ل سەر كەنيسى كرىن و د وى دەمەيدا تىماركارى گەلەك پاشكەفت چونكى گىانى ھارىكاريي كىم بۇو و رېزگەرتنا تىماركاران ڈى كىيم بۇو ڙ بەر ھندى كەس نەبۇو

ل خەستەخانەيان كاربىكەت ژ بلى هندەك مروقىن خودان ئاستەكى جقاکى يى نزم و كىم رەشت نەبن.

ئەفي سەروبەرى فەكىشا حەتا نىغا دووئى يا سەد سالا (19) ئ و پشتى هيڭىچارەكادى ئاستى تىماركارىي دەستپېكىر بەر ب بلندبۇونى چو و ئەۋىن پىك خوشكىرين بۆ فى چەندى و پشىدارىيەكا باش د فى پىشىكەفتىنيدا كرينى ئەفىن خوارى بۇون:

1. (القديس فانسانت دى بو) ئەفى ل پاريس ل سالا (1617) ئ كۆمەلەك دامەزراندى ب نافى (كۆمەلا دلوقانىي).

2. (القديس باستور فلدنر) ژ ئەلمانيا ئەفى ل سالا (1836) ئ خەستەخانەيەك د گەل پەيمانگەھە كا تىماركارىي فەكىرى و ئەف خەستەخانەيە حەتا نوكە يا مايى و نافى فى پەيمانگەھە كەرە (كىزىزورۇث) و ئەف پەيمانگەھە د ئىتە هەزماრتن بەرى بىنیاتى بۆ پىشىكەفتنا تىماركارىي چونكى ئىكەمین ئەزمۇون بۇو كو خەستەخانە بىبىتە بىنگەھەك بۆ فېركىندا تىماركارىي بىرھاتنىن وى د ئىنە هەزماրتن ئىكەمین پەرتۆك ل دۆر تىماركارىي هەرجەندە نەھاتنە بەلاقبۇون ژى.

3. (إليزابيث فrai) ژ بەریتانيا ئەوا پەيمانگەھا (خويشكىت دلوقانىي) دامەزراندى پشتى چوویە ئەلمانيا و چاپىكەفتىن د گەل (باستور فلدنر) ئ كىرى و بخۇ مەفا ژى و درگىتى و فەردە بىيىن كو چەندىن ئافەرە ئەندام بۇون د فى كۆمەلىدا و پۇيىتە د دانە نەساخ و هەزاران و دېيىن ل نىغا سەد سالا (18) ئ ل بەریتانيا سەروبەرى خەستەخانەيان گەلەك بىن بىن نەباش بۇو و يىن نەچارنەبا نە د چووپىي و ئەفى سەروبەرى هوسا فەكىشا حەتا (إليزابيث) ئ ئەف پەيمانگەھە فەكىرى.

4. (فلاورانس نايتنجىيل) ئەف د ئىتە هەزمارتن نافادارتىن تىماركار د مىژووپا تىماركارىي يا هەفچەرخدا، هەرودسا د ئىتە هەزمارتن دانەرا تىماركارىا هەفچەرخ و ز بەر گرنگىا پۇلى وى دى پىچەكى ب بەرفەھى ل سەر ژيانا وى راوهستىن و چەند رۇناھىيەكان بەردەينە سەر.

ل (1820/5/12) ئ ل بازىرى (فلورانس) ل ئيتاليا ژ بنه ماله کا ئنگليزى يا زنگين و تا راھكى يا خواندەغان و ئايىن پەرورد يا هاتىه سەر د نىايىن و ژ بچويكتا خۇ حەز ژ پىشكىشكىزىكىدا خزمەتى دىكەر لەوا ئەۋى ژيانا خۇ ھەمى تەرخان كر بۇ خزمەتكىرنا تىماركارىي و حەتا ژ بەر قىنچەندى شوی ژى نەكىر.

ل سالا (1849) ئ د گەل دەيك و بايىن خۇ سەرەدانەك بىرە (مصر ، أثينا، برلين) و د رېكا خودا سەرا خەستەخانە و پەيمانگەها (كىزىزۈرۈت) ئ دا و بۇ دەمى (4) رۆزان ما د گەل (باستور فلدنر) و پشتى زقىرىيەفە بۇ لەندەن گەلەك مەرق بۇ چىبوو ئىينا ب رېكا رۆزانىمىيەيان داخواز ژ ژنكىن بەريتاني كر كو ئەۋۇزى ب قىنچەندى شوی ژى نەكىر. كارى راپىن.

ل سالا (1851) ئ جارەكى دى زقىرىيە ئەلانىيا و بۇ دەمى (3) ھەيقات راھىننان ل پەيمانگەها (كىزىزۈرۈت) كەن پشتى گىنگەشەكە مەزن د گەل خىزانى خۇ گرى چونكى نە ب دلى خىزانى وى بۇو ئەو ب قىنچەندى شوی ژى و ھەزرا خوكى دىت ھېشتا يا پېتىنى راھىننان يە لەوا سەرەدانەك دى كر بۇ كۆمەلا (خويشكىن دلوقانىي) ل پاريس و چەند دەمەكى ما ل وىرى ژى و راھىننان كرن.

پشتى ھېنگى ھاتە دامەز زاندىن وەك تىماركارەكە بەرپرس ل خەستەخانە يا (ھارلى العالى) ل (1853/8/21) ئ و دەمى شەپى (القرم) دەستپىكىرى ل سالا (1854) ئ فلورانس ھاتە ھەلبىزارتىن بۇ پشکدارىي د قى شەرىدا ئىنا ئەۋى ژى (38) تىماركارىن دى يىن ژن بخۇ ھەلبىزارتىن و ب پالدەرەكى مەرقا يەتى و نىشتىمانى و بىيى بهامبەر راپۇون ب خزمەتكىرنا بىرىنداران د قى شەرىدا و فلورانس شىا كارى رېك بىيختىت و خەستەخانە يى ب سەروبەر كەت و سەرپەرشتىيا كارى بىكەت و رېزەيا مەرنى كىم بىكەت ژ (42٪) بۇ (2٪) و ب شەقىن چرايەك د گەل خۇ دېر و سەرەدانى سەربازىن بىرىندار دىر د خەستەخانە يىدا و ل سالا (1856) ئ زقىرىيە بەريتانيا.

پشتى سالا (1856) ئ فلورانس ژ شەپى (القرم) زقىرىيە ناڭ و دەنگىن وى گەلەك بەلاڭ بۇون ئىنا راپۇول سالا (1860) ئ ل خەستەخانە يا (سانت توماس) ل

لەندەن فيرگەھەك بۇ تىماركارىي دامەزراند و رېقەبەرەك بۇ دانا و ئەۋى ب تىنى سەرپەرشتىيا وى دىكىر و پشتىگەر يى هاتە كىرن ژلاپى بەریتانيافە و دراڭ بۇ فيرگەھەا وى هاتە تەرخانكرن و پشتى هيڭى فلورانس پتى ب ناڭ و دەنگ كەفت و بۇو شىرىتكارا گشتى بۇ ھەمى خەستەخانەيىن بەریتانيا نەخاسىمە بۇ تىماركارىي و دوو پەرتۆكىن مەزن ل دۆر كارى خۇ دانا يى ئىكى ب ناڭ (بىرھاتن ژ خەستەخانەيىان) كو د ئىتەھەزماრتن ژىدەر بۇ پىشەيا تىماركارىي و يَا دووئى ب ناڭ (بىرھاتن ژ تىماركارىي) كو پەرتۆكەكا بەركەفتىيە و ئەو بنەمايىن وى دانايىن بۇ قى پىشەيى حەتا نوكە ژى د ئىنە بجهىيان و حەتا سالا (1900) ئى ژى يَا چالاك و سەرخۇ بۇو بەلى پشتى هيڭى ساخلمىا وى تىكچۇو و بىرا وى لاواز بۇو و ل (1910/8/12) ئى گىانى خۇ ژ دەست دا و بۇو ئىك ژ ناڤداران ژ بەر سالۇخەتىن وى يىبن باش و خزمەتكىرنا وى بۇ مەرفۇقايدەتىي ب رىكا پېشئىخستنا تىماركارىي و ناڭ وى دى مىنت چونكى نەد ژىيا بخۇ بەلى بەلكى بۇ خەلکى د ژيا.

ل سالا (1901) ئى ل فەرنسا رىكا (فلورانس نايتنجىل) ئى بۇ فيرگەنە تىماركارىي هاتە بجهىيان ب رىكا نۇزدارەكا ژن پشتى قى نۇزدارى سەرەدانى بەریتانيا كرى و زېرىپەفە فەرەنسا فيرگەھەك ب ناڭ (فلورانس نايتنجىل) ئى دامەزراند. هەروەسا ئىك ژ قوتابىيەن فلورانسى يىبن ئەمانى ناڭ وى (فراوبىن فەرمان) بۇو ل سالا (1864) ئى رىكا فلورانسى بۇ فيرگەنە تىماركارىي ۋە گۆھاستە ئەمانىا. و ژ بەر منەتا فلورانسى ل سەر تىماركارى و مەرفۇقايدەتىي و وەك رېزگەرنىك بۇ رۆلى وى نوكە ل سەرانسەرى جىهانى ھەرسال رۆژا بۇونا وى د بىتە جەزنا جىهانى يَا تىماركاران.

ھەروەسا ژ وان ڙنکىن رۆلەكى مەزن د پېشئىخستنا تىماركارىدا ئىنائى ل بەریتانيا (مسز بىدفوردىنويك) بۇو ئەوا ل سالا (1887) ئى ل بەریتانيا (ھەۋەندى تىماركاران) دامەزراندى و ھارىكارىيا دامەزراندى ئىكەمین ھەۋەندى بۇ تىماركاران ل ئەمرىكا كرى و كۆفارا تىماركارىي ل بەریتانيا دامەزراندى و جىقاتا نىقدەولەتى

يا تىماركاران رېكخستى و ل سالا (1919) ئ كۆلۈجا مەلەكى يا بەريتاني بۇ تىماركارىي ۋەتكىرى.

ل سالا (1891) ئ چەندىن كۆمەلین تايىبەت بۇ تىماركاران ل گەلەك وەلاتان ھاتنە دامەزراندىن پاشى ھزرەتەكىرن بۇ دامەزراندىن ئىكەتىيەكا جىهانى بۇ تىماركاران ئەو يوو ل سالا (1899) ئ ئىكەمین دەزگەها جىهانى بۇ تىماركاران ھاتنە دامەزراندىن ل بن نافى جىقاتا دەولى يا تىماركاران و ۋى جىقاتى ئىكەمین كونگرەيى خۆ گىرىدا ل سالا (1901) ئ ل لهندەن.

ل سالا (1650) ئ ئىكەمین خەستەخانە ل ئەمرىكا ھاتە ۋەكتىن و ل سالا (1873) ئ ئىكەمین فىرگەها تىماركارىي ل ئەمرىكا ھاتە ۋەكتىن و ل سالا (1899) ئ خاندۇنىت بلند بۇ تىماركارىي ل سەر ئاستى زانكۆيى ل ئەمرىكا ھاتنە ۋەكتىن.

ل وەلاتىن رۆزھەلاتا نافىن ئىكەمین فىرگەھ بۇ تىماركارىي ھاتە ۋەكتىن ل مىرى ل سالا (1832) ئ و ل سالا (1953) ئ ئىكەمین پەيمانگەھا بلند بۇ تىماركارىي ل مىرى ھاتە ۋەكتىن ھەنگى ل وەلاتىن دى ڈى يىن رۆزھەلاتا نافىن فىرگەھين تىماركارىي ھاتنە ۋەكتىن و ئىكەمین نامە يا دكتورايى ب تىماركارىي ل ۋان وەلاتان ھاتە دان بۇ (د. سعاد حسین حسن) ئ ل سالا (1971) ئ ل زانكۆيىا (عىن شمس) ل مىرى.

ئىكەمین فىرگەها تىماركارىي ل عىرماقى ھاتىيە ۋەكتىن ل سالا (1933) ئ بۇ ل بەغدا، ھەرومسا ل سالا (1962) ئ كۆلۈجا تىماركارىي ل زانكۆيىا بەغدا ھاتە ۋەكتىن و ئىكەمین فىرگەها تىماركارىي ل دھۆكى ھاتىيە ۋەكتىن ل سالا (1978) ئ بۇ و ل سالا (2000) ئ بەشى تىماركارىي ل پەيمانگەھا تەكىنلىكى ل دھۆكى ھاتە ۋەكتىن و ل سالا (2001) ئ كۆلۈجا تىماركارىي ل ھەولىرى ئ ل سالا (2007) ئ ل دھۆكى ھاتە ۋەكتىن.

ڙ ۋى چەندى بۇ مە دىاردېيت كۈز نىقا دووئى يا سەد سالا (19) ئ وەرە تىماركارى بەر ب پىشىفەچۈنە و پىنگاھىن باش يىن ھافىتىن و يا ھاتىيە ئافاکرەن ل سەر شەنگىستەيىن زانسى و نوكە ئەڭ پىشەيە ل وەلاتىن رۆزئافاى گەلەك يا ب

بەھايدە و گەلهك رېز ل تىماركاران د ئىيەتە گرتەن و پىدەفييەن وان د ئىيەتە بجهئىنان و مافىن وان د ئىيەتە دابىنكرن و ھەمى كەس ب ساناهى نا ئىيەتە وەركرتەن ل پەيمانگەھە و كۆلىجىن تىماركارىي بەرۋەقاژى وەلاتىيەن رۇزھەلاتا نافىن و جىهانا سىيى ب پەنگەكى گشتى كو گەلهك خەم ژ تىماركاران نائىيەتە خوارن و پىدەفييەن وان نائىيەتە بجهئىنان ب دورستى د وى دەمى كو د ۋيا ئەڭ چەندە يَا بەرۋەقاژى با چونكى ئەڭ وەلاتىيەن مە باراپتە مۇسلمانن و ئىسلام گەلهك خەم چ ۋى بابەتى د خۇت و پويىتە د دەتى و وەكى بۇ مە دىياربوبۇ پىغەمبەرى (سلاڭ لى بن) تىماركار خەلات دىكىن وەك رېزگەرنەك بۇ وان.

پشكا دووى

ئادابىن تىماركارىي

ئادابىن تىماركارىي كومەكا بابەتانى ل دۆر پىناسە و گرنگى و تايىھەتمەندى و بنەما رۆلى تىماركارىي و دەشت و سالۇخەتىن تىماركاران و بىاۋىن كارى وان و پەيوەندىيەن وان هاتىنە دانان ژ لايى تايىھەتمەندىن ۋى بىاۋىقە وەك رىبەر و دستورەك بۇ ۋى پىشەيى و تىماركاران.

دېخوشىرىن و پىناسىن

تىماركارى دئىتە پىناسەكىن ب گەلەك پىناسىنان، نافەرۇڭا ھەميان نىزىكى ئىكە، ئەفە ژى هندەك ژ وان پىناسىنان:

جقاتا حىيەنەن يا تىماركاران ب ۋى رەنگى تىماركارىي پىناسە دكەت:(تىماركارى پويىتەپېكىرنەكە سەربەخۇيە يان رەنگەكى ھارىكاريي يە بۇ ھەمى ژى و خىزان و گرۇپ و كومەلان و نەساخ و ساخان دەھەمى كاوداناندا، تىماركارى گەشەپىدانا ساخلمىيە و خۇپاراستنە ژ نەساخىان و پويىتەپېكىرنە ب نەساخ و پەكەفتىان، ھەروەسا رۆلى سەرەكى يى تىماركاران ئاراستەكىن و گەشەپىدانا ژىنگەھە كا ساخلمە و فەكولىنا زانستىيە و پېشكدارىيە د داناندا سىاسەتا ساخلمى و رىشەبرىنا وى و پويىتەپېكىرن ب نەساخ).

(فېرىجىنیا هندرسون) دېيىزىت: سرۆشتى تىماركارىي بىرىتىيە ژ ھارىكارىيا مەرۆڤى (ج ساخ بىت ج نەساخ).

(أولييقيا كوان) دېيىزىت: تىماركارى زانست و ھونەرەكە چاۋدىرييا لەش و دەرۋونىيەن مەرۆڤى دكەت و كاردىكت ژ بۇ پېشەيىخستنا لەش و عەقل و دەرۋونىيەن وى ب رىكَا پەروردەمە ساخلمى و پېشىكىشىرىنا چاۋدىرييا تىماركارى بۇ نەساخان، لەوا خزمەتىن تىماركارى نەبەس بۇ تاكى نە بەلنى بەلكى بۇ خىزانى و جىڭى ژىكىن.

تىماركارى زانست و ھونھەكە پۇيىتە د دەتە مروققى و جقاکى و کاردىكتە ژ بۇ بەردىۋامىيا ساخلمىيى و باشكىرنا ساخلمىا مروققى (چاۋدىرىيا لەش و دەرۋون و جقاکىن وى) و پىشىكىشىرنى چاۋدىرىيا تىماركارى بۇ وان كەسىن تووشى دەرد و نەساختىان بۇوين، دىسا ل دەمىي كارەسات و رويدانان ژ بۇ دابىنلىكىندا پىدەقىيەن وان يىن فەر و پاراستنا وان ژ نەساختىان و زيان و سەرباركىن وان.

تىماركارى پەيداكىرنا باشتىزىن كاودانايىھ بۇ نەساختى دەپەتىزە سەر سەروبەرى خۆ يى سرۇشتى و ساخلمىا خۆ يى بەردى يان ژى دەستتىنىشانكىن و چارەسەرە كاردانەفەيا مروققىيە بەرانبەر ئارىشەيىن ساخلمى يىن ب زەممەت.

تىماركارى پىشىھىيەكا مروققايەتىھ خزمەتكە د ئىتە پىشىكىشىرن بۇ مروققان ب مەرەما هارىكاريىرنا وان.

تىماركارى پەيامەكە ھەممى رامانىن دلۇقانى و مروققايەتى بخۇقە د گرىت و ب فى چەندى د بىتە كارەكى پىرۇز و ئارمانجەكا مروققايەتىا پىرۇز ب جە د ئىنیت.

تىماركارى زانست و ھونھە و مروققايەتىھ زانسته چونكى يا ھاتىھ ئاڭاڭىن ل سەر ھندەك شەنگىستەيىن زانستى و مفا ز زانستى د بىنیت بۇ پىشىكىشىرنى خزمەتى.

ھونھە چونكى ھەممى كەس نەشىن پى راپىن و ئەۋى د فى وارىدا كاربىكتە ئېيتى ھندەك سالۇخىن تايىبەت ل دەڭ ھەبن وەكى خودان دلەكى پىرى بىرۇباهر و دلۇقانى و حىكمەت ھەبىت و رەوشنبىريەكا باش و ھزرەكا پىشىكەفتى و ۋۇدانەكا ب ھىز ھەبىت.

مروققايەتىھ چونكى خزمەتى پىشىكىشى ھەممى مروققان دكەت بىيى جودايىي د ناڭبەرا واندا بىكەت ژ بەر (دەين، زمان، رەگەز، نفس) ئەسەكى و ب فى چەندى تىماركارى د بىتە پەيامەكا مروققايەتى.

تىماركارىي پەيەندىيەكا مۆكم يا ب ئايىنى فەھەي، چونكى تىماركارى ئىكەمین جار خزمەتك بۇو داتە پىشىكىشىرن بۇ مروققىن پىدەقى خزمەتى بىيى بەرانبەر و پالدەر ب تىن ئايىن بۇو و ئايىن بخۇ ژى فى چەندى ل دوڭ مروققى ب

هېز د ئىخىت و ھەستا مروقۇ ب ئارىشە و ئازارىن خەلکى موكىم د كەت و فىيانا
هارىكارىكىرنا مروقۇ تەنگاۋ و پىدۇلى دەف مروقۇ د چىنىت و قىنەندى ل
بەر مروقۇ شرىن د كەت و راپىبوونا خودايى مەزن پىيەھە گۈددەت، يَا ئاشكەرایە
كۆ ئىك ژ وان كەسىن گەلەك پىدۇلى هارىكارىي مروقۇ نەساخت.

تىماركارى ل وېرى نا راوهستىت كۆ خزمەتى پىشكىشى مروقۇ نەساخت بەل
بەلکى خزمەتى پىشكىشى مروقۇ ساخلمۇزى د كەت دا نەساخت نەبىت و ئەڭ
خزمەتە گەلەك لايەنان د گرىت وەكى لايى لەشى و دەرۋونى و جىڭاڭى دا ئەڭ
مروقۇ بىيىتە مروقۇكى ساخلمۇزى و بەرھنگارى نەساخيان نەبىت.

تىماركارى خزمەتكە د ئىتە پىشكىشىكىن بۇ مروقۇ دەمىن مروقۇ د كەفيتە د
تەنگاۋىيىدا (چونكى نەساختى ئىك ژ تەنگاۋىيانە) و ئەڭ چەندە ژى خىرەكە مەزن يى د
بۇ مروقۇ ژى وکى پىيغەمبەر مە (سلاڭلى بن) د بىيىت ((خودايى مەزن يى د
هارىكارىيا مروقۇيدا خودا ھندى مروقۇد هارىكارىيا برايى خۇ دابىت)), و ئەڭ خىرە
بۇ تىماركارى گەلەكە، چونكى ب راستى چەند دراڭ ب گەھيتە تىماركارى نا ئىتە
بەرانبەر وى خزمەتا ئەو پىشكىش د كەت لەوا خەلاتى وى يى مەزن يى د دەڭ
خودى و ئەو دى خەلاتى تىماركارى دەقى بەل ل دۇر قىنەندى پىدۇلى ل سەر
تىماركارى ئارمانجا وى يَا سەرەكى خزمەتكىن بىت و مەبەستا وى نە بەس ئەو
دراڭ بىت ئەۋى ئەو وەردگرىت.

ژ لايەكى دېقە ئايىن گەلەك دوپاتىيى ل سەر سەرەدانان نەساخت د كەت و خىرەكە
مەزن بۇ وى كەسى د دانىت ئەۋى سەرەدانان نەساخت د كەت بۇ نموونە
(پىيغەمبەر – (سلاڭلى بن)) – د بىيىت (ھەر ئىكى سەرەدانان نەساختى بىكەت
حەفتى ھزار فريشته (مiliاكمەت) دوعا بۇ دەن)، چونكى سەرەدانان وى لايەنلى
وى يى دەرۋونى ب ھېز دئىخىت و ئىش و ئازارىن وى ل سەر سەق د كەت، ئەرى
ئەگەر سەرەدانان نەساختى ھندە يَا گىرنگ و ب خىر بىت پا ئەم ج بىيىزىن بۇ
تىماركارى ئەۋى چاڭدىريما فى نەساخت د كەت و ئىش و ئازارىن وى كىم د كەت
و دەستى ھارىكارىي بۇ درېز د كەت، ئەگەر مروقۇك جارەكى سەرەدانان نەساختى

بىكەت هندە خودان خىر بىت پا تىماركار رپۆزى چەند جاران سەرا نەساخى د دەت؟.

پشتى في رېخوشكرن و پىناسىنى فەرە ئەم هندەك زاراھىن دى ژى يىن گرنگ و پەيەندىدار ب بابەتى مەھە پىناسەكەين، ژ وانا:

تىماركار: تىماركار ئەم مەۋە ئەمە خواندىن تىماركارى ب دوماھى ئىنائ ل قوتاھانەكى يان پەيمانگەھەكى يان كولىجەكا باودەپىكىرى و باورنامەكا تىماركارى ب دەستخوفە ئىنائ يان دەستويرى و مرگرتى بۇ پىشكىشىكىدا خزمەتىن تىماركارى بۇ ھەفولاتيان و ھەلگرتنا بەرپرسىيەن پىشەبىي و ئەندامەتىيا وى د تىما ساخلمىدا، تىماركار مەۋەكى پىشەبىي يە بىسپورىيەكا خواندىن يا ۋەپىرى يَا ھەنرى كەپىشىت ب ئەركىن خۇ راببىت و خزمەتىن خۇ ب رېكىن زانسى ئەۋىن وى وەرگرتىن د خواندىن خۇ يَا تىورى و پراكىتكىيدا ل دەزگەھىيىن ساخلمىي پىشكىش بىكەت، زىدەبارى پىگەريا وى ب پىشەرېن روشت و جڭاكى يىن بلند ئەۋىن ئەڭ پىشەبىي دخوازىت.

پىشە: زاراھەكە دئىتە بكارئىنان بۇ ھەر كارەكى ئافاکرى ل سەر بىنەمايىن زانسى يىن دورست ب رەنگەكى رېك و پىك و هوير ھاتىيە دانان و شەنگىستەيىن وى بىنە بجهئىنان ب رەنگەكى بابەتى و رېك و پىك و دلسوزى.

پىرابۇونىن تىماركارى: كومەكا پىرابۇون و خزمەتانن تىماركار پىشكىشى نەساخى دكەت د تايىبەت و گىرىدىانىھ ب وى نەساخىيە ئەوا ئە و نەساخ توшибووبىي و چارەسەركرنا وى (ئانكى پەيەندىدارن ب لايى نۇزدارى و زانستىقە و د تايىبەتن ب نەساخيا ويقە).

چاقدىریا تىماركارى: هندەك خزمەتىن تىماركارى يىن كريارىنە دئىنە پىشكىشىكىن بۇ نەساخى مەرمۇم ژى ھارىكاريكرنا وىھ ژ بۇ ساخبوونى و دابىنكرنا ھەمى پىددىفييەن وى وەكى پىددىفييەن دەرەۋونى و جڭاكى و ئابۇرى و ھەست و سۆزان، فەرە بىرئىن ئەڭ چاقدىریا تىماركارى نوكە يَا ھاتىيە رېكخىستان ل سەر

هندەك شەنگەستەيىن زانسىتى يىن هەفچەرخ و تىماركار نوكە يىن بۇويە خودان جەھەكى گرنگ و سەرەكى د خەستەخانى و ھەمى دەزگەھىن دى يىن ساخلەمىيەدا ج يىن چارەسەركىنى بن ج يىن خۆپاراستنى.

ساخلەمى: ساخلەمى ئەوه مروۋى يىن ساخلەم و تمام بىت ژ لايى لهشى و ئەقلى و دەرۈونى و جڭاڭىشە و نەبەس ئەوه مروۋى يىن دويير و پارستى بىت ژ نەساختىن يان سەقەتىي يان كىيماسيا، ل دويىش پىتاسىينا رېكخراوا ساخلەميا جىهانى.

گرنگى و روڭى تىماركارى

گرنگى روڭى تىماركارى گەلەكە و ئەڭ روڭە ژى د ۋان خالىن خوارىدا دىيار د بىت:

1. تىماركار سەرددەرىي د گەل مروۋى د كەت — ب لهش و گىانىت وىفە — نە د گەل چو ئاوىز و ئامىران و مروۋى ب بهاترین چىكىرىھ ل سەر عەردى ژ بەر ھندى زيانىن خەمسارىي د كارى ويدا گەلەك د مەزنن وەكى ژ دەستدانا گىانى نەساختى.

2. ھەمى مروۋە د ژيانا خودا پىدۇنى تىماركارى د بن فيجا ئەڭ مروۋە ژ ج دىن يان نەتهوھ يان رەگەز يان نەش يان تەخا جڭاڭى بىت و ئەھ مروۋى پىدۇنى تىماركارى د بىت مروۋەكى نەساختە و يىن بەرھەفە ھەرتىشتەكى ھەبىت پىشكىشەت دا ژ قى نەساختىن قورتال بىت ژ بەر ھندى تىماركار د شىت كارتىكىنى ل سەر قى مروۋى بکەت.

3. تىماركار ب شەۋ و رۆزا يىن د كارىدا و خەستەخانە ب شەۋ و رۆزا د فەكتىنە و بىيىنەدان بۇ تىماركارى و خەستەخانە يان نىنە ژ بەر پىدۇيا جڭاڭى يا بەردىۋام بۇ چافدىرiya ساخلەمى.

4. ھەروەسا روڭى تىماركارى د ئىتتە زانىن ژ گرنگىا ساخلەمىي د ژيانىدا چونكى ھندىكە ساخلەمىي ئىك ژ پىدۇيىن زيانىيە و كەرمەكە ژ دەڭ خودايى مەزن بۇ

مرۇقان بەلى مروف بھايى وى نزانىت حەتا نەساخ د بىبىت، ل دۇر فى چەندى پېغەمبەر (سلاڻى بن) د بىزىت ((دۇو كەرەم بىئن هەين مروف گەلەك بھايى وان نزانىت حەتا ژ دەست د دەت ئەۋۇزى: ساخلەمى و ۋالاتى نە)) دىسا ژ كەفن ودرە ھاتىھ گۆتن: (ساخلەمى تانجەكە ل سەر سەرى مروفىن ساخلەم بەلى ب تىنى مروفىت نەساخ فى تانجى د بىىن) لەوا ياخەرە مروف جار جار سەرەدانا خەستەخانەيان بکەت د بھايى ساخلەمىي بزانىت، ئەگەر ئەفە گرنگىا ساخلەمىي بىت د ڙيانىدا ئەرى ما كارى تىماركارى نە پاراستنا فى ساخلەمىي يە؟.

5. تىماركار پەز ژ نۇزدارى يى د گەل نەساخى و نۇزدار شەۋ و رۇزجا جارەكى يان دوو جاران سەح د كەته نەساخى بەلى تىماركار ب شەۋ و رۇز يى د گەل نەساخى و ھەر تىماركارە شىرتىن نۇزدارى ب جە د ئىتىت و نۇزدارىي (كۆ چارەسەريي) چو بھايى خۇنىنه ئەگەر تىماركارى (كۆ چاۋدىريي) د گەل نەبىت و تىماركار رۆلەكى مەزن د بىنت د چارەسەريا دەروونىدا د گەل نەساخى و كارى وى تمامكار و سەرئىخستنە بۇ كارى نۇزدارى.

6. تىماركار خەلەكا پېكەھەگىرىدانييە دنابېرا نۇزدارى و نەساخىدا ژ لايمكىفە و دنابېرا نەساخى و خىزانى ويدا ژ لايمكى دېقە، زېدەبارى دنابېرا پەتىيا وان كەسىن ل دەزگەھىن ساخلەمىي كاردىمن وەكى وان ئەۋىن ل تاقىگەھى يان ل لىيانگەھى يان ل بەشى تىشكى يان ل دەرمانخانى كار دكەن و...هەت.

7. تىماركارى رۆلەكى مەزن ھەمە د ئاراستەكىن و فيركىن تاك و جقاكاندا و بەلافكرنا پەروردەيا ساخلەمى پېخەمەت بەردەۋاميدانان ساخلەميا باش و پاراستنا ژ نەساخيان ب رەنگەكى بەردەۋام، دىسا ژ كارىن تىماركارى ئەوه سەقايىھەكى رەھەت پەيدا بکەت بۇ نەساخى و ھەر تىشكى نەخوشىي بگەھىنىتە نەساخى و خۇ ژى ب دەتكە پاش.

8. تىماركار ئىكەمەن كەسە مروف د ڙيانا خودا دبىنیت دەمى مروف دبىت و دئىتە سەر دنیاپى.

تىماركارى و ئافرهت

ھەر ئىكى دويشچۇنا كارى تىماركارىي بىكەت دى بۇ وى دىياربىت كو باراپت ئەڭ كارە يى پىشەيە يى گرىدىايە ب ئافرەتانقە و ئافرەت ژ زەلامى پېرى دەن واريدا كار د كەت و مىزروويا تىماركارىي ژى ھەر قىنچەندى د سەلينىت، ئەمەن چەندى ژى چەند ئەگەر دەك يېئن ھەين، ژ وانا:

1. دەمى مەۋەنەساخ د بىت كەسىك وەكى ھەشىزىنا وى يان دەيىكا وى چاڭدىرىما وى ناكەت.
2. ھەر ئافرەته ب روئى دەيكى پەدېت و چاڭدىرىما زاپۆكى د كەت ژ دەمى بۇونا وى حەتا مەزن د بىت د ساخى و نەساختىن ويدا.
3. كارى تىماركارىي گەلەك پېلىقى دلۇقانىي و ھەست و سۆزىت نازكە و ئەڭ چەندە پېرى يال دەڭ ئافرەتى ھەى ژ زەلامى و ھەر ژ بەر قىنچەندى د بىزىنە تىماركاران فريشتەيېن دلۇقانىي.

ئارمانجىن تىماركارىي

تىماركارىي چەند ئارمانجەكىن ھەين وەكى:

1. ھارىكاريا نەساخان حەتا ساخ د بن و ژ نەساختىن قورتال دىن.
2. پاراستنا ساخلمىي مەۋەنەساخان دەپلىخىستنا و ژ نەساختىن.
3. داناندا رېكان بۇ دابىنكرنا پەيدا كرنا ژيانەكا ساخلم بۇ ھەمى ئەندامىن جىڭىزدا بىنە ئەندامىن بەرھەمدار و نەبنە بار ل سەر جىڭىزدا بىنە ئەندامىن وى كىم بکەن.

بەرانبەر قى خزمەتا تىماركار پېشىشى جىڭىزدا د كەت ئەۋۇزى هندەك تشتىن گرنگ ب دەستخوّفە د ئىنىت:

1. ھارىكاريا خەلکى و د ئەنجامدا ھەستكىن ب رەحەتىيەكا دەرروونى و رەزىبۈونى ژ بلى خىرى ئەگەر پالدىرى وى خىر بىت.
2. ب دەستقەئىنانا زانىنى و باودىنامەكا زانىتى و ئەنجامدانا جورەكى كارى.

3. ب دەستقەئىانا شارەزايىھەكا زانسىتى ژئەنجامى خزمەتكىن و كاركىنەكا
بەرددوام دۇي بىاپىدا.

4. هەبۈونا دەلىقەيى بۇ پىشەفتىن دخواندىدا حەتا گەھشتىن پله يىن بلند.

5. پەيدابۇونا دەلىقەيى بۇ ژئەنجامدانان كارەكى پىرۇز د ژىنگەھ و جقاكىن جودا
جودا دا ول جىهانى ژى.

سويندا تىماركاران

دەمىن تىماركار ژ خواندى خلاس دېيت بەرى باورىنامەيا خۇ وەربىرىت و ل
دەزگەھەكا ساخلمى كاربىكت سويندەكى دخوت، ئەڭ سويندە ژە بەلگەيە ل
سەر رەوشتىن بلند و كارى رېك و پېڭ و پاراستىنا شەرەفا پىشەيى وپىيگرىي ب
بنەمايىن ويقە ژ لايى تىماركارانە، قى سويندى چەندىن شىۋازىن ھەين ھەمى د
بنىاتدا يىن ھاتىنە وەرگرتىن ژ وى سويندا (ھىبۈركات) ئى داناي ئەمۇي دئىتە ب
ناڭىرن (بابى نۇزدارىي)، بۇ نەموونە ئەقىن خوارى سى شىۋاز ژ وان:

(ئەز سويند دخۆم بخودايى مەزن و ب ئامادەبۈونا فى كومى ئەز بزىم پاقىز و كار
و پىشەيا خۇ بکەم ب دلسوزى و ئەز بھايى وى بلند راگرم، و ئەز خۇ ژ ھەر
كارەكى دويىر ژ رەوشتان دويربىيەم، ئەز ھارىكاريما نۇزدارى چارەكەر بکەم و
راسپاردىيىن وى ب دورستى و ھشىارى بجهىبىنم و ئەز چاۋدىرىيا نەساخى بکەم ل
دویىف بنەمايىن پىشەيا خۇ و ئەز كاربىكە ژ بۇ پەيداكرنا وان كاودانىن دېنە
ھارىكار بۇ ساخبوونا وى و ئەز پارىزى ل سەر نەيىنى و پىزانىنин تايىبەت ب
نەساخى و خىزانى ويقە بکەم ئەقىن دەمىن ئەز ب كارى خۇ رادبىم ب سەرەلەلبىم
و دىزام، و ئەز چو چارەسەرىيىن ب زيان نەدەم).

(ئەز بەرانبەر خودى سويند دخۆم كۆ زيانا خۇ ب پاقىزى ب بورىنم و ئەز كارى
خۇ ب دلسوزى ئەنجام بىدم و خۇ ژ ھەمى خرابىيەكى ب دەمە پاش و ھندى من
شيان ھەن ئەز كاربىكە ژ بۇ بلندكىرنا ئاستى پىشەيا خۇ و ئەز ھەمى كاروبارىن
كەسايىقتى و مەسىلەيىن خىزانى ئەقىن ئەز ب رېكاكارى خۇ و بجهىننانا پىشەيا

خۇ ب سەرھەللىبم بپارىزم و ئەز ھارىكاريا نۇزدارى بکەم ب دلسوزى دكارى ويدا
و ئەز ژيانا خۇ تەرخان بکەم بۇ وان ئەويىن ئەز دبەم بەرس ژ چاھىرىيا وان و
خودى شاهده ل سەر قى تشى ئەز دېيىم).

(ئەز بخودى و پىرۆزىيەن خۇ سويند دخۇم يى وەفاداربم بۇ وي يى ئەڭ پىشەيە
نىشا من داي، و ئەز يى دلۇقان بەم دگەل نەساخان و ئەز بەرژەوندىيا وان ب
پارىزم و ئەز نەھىنييەن چو نەساخان ئاشكرانەكەم و چو دەرمانان ب مەرەما زيانى
نەدم و ئەز يى باش بەم د سەرەددەريا خۇدا دگەل ھەفالىن خۇ و ئەز يى دلسوز بەم
بۇ گەل و وەلاتى خۇ و خودى شاهده ل سەر قى تشى ئەز دېيىم).

بنەمايىن سەرەكى يىن پىشەيا تىماركارىي

1- حەزكىرنا ھارىكاريا مرۆڤىن پىدە:

تىماركارى پىشەيەكا مرۆڤايەتىه، ئارمانجا وي خزمەتكىن و ھارىكاريا مرۆڤى
نەساخە ژ بۇ خلاسبوونا وي ژ وي نەساخيا توшибووپى، لەوا دەيت پالدەرى
سەرەكى يى تىماركارى پالدەركى مرۆڤايەتى بىت نەيى ماددى.

2- دانپىدان ب خەلەتىي:

دانپىدان ب خەلەتىي ئىك ژ سالۇخەتىي سەرەكى يىن تىماركارىيە و دەرىپىنە ژ
روشتىيەن بلند، دەمى تىماركار دانپىدانى ب خەلەتىي دكەت رىزگرتىن و باودەريا
سەرۆكىي خۇ ب دەستخوڭە دئىنیت.

3- ئابۇرېكىن:

دەيت تىماركار يى رىزد بىت ل سەر كارئىنانا كەلۋەلىيەن دەزگەھىن ساخلەمى،
چۈنكى ئەڭ كەلۋەلە مولكى قى دەزگەھىنە و ئەڭ دەزگەھە ژى يىن
دەستەلەتىنە و دەستەلەت ژى يا ھەمى ملەتىيە، لەوا دەيت تىماركار يى ھشىار
بىت و ئابۇرى تىدا بکەت و بىي پىدە:

بىنەتىنەت و دەزگەھىنەت و دەزگەھە ژى يىن
ھىزى كارەبى و پىدەپىن نۇزدارى وەكى پەمبى و گۆز و كەرسەتىن پاقزەمر و
ھەتىد.

زىدەبارى ئابۇرىكىنى دېيىت ئەف كەلۋەل و ئامىرە ب دورستى بىئىه ب كارئىنان دا ژكار نەكەقىن، ئەفەزى دخوازىت ھەر تىشەك بۇ وي كارى بىئىه ب كارئىنان ئەھۋى بۇ ھاتىھ چىكىن و دەمىز ژ كارئىنان خلاس دېيت دېيىت بىئىه پاقىزكىن و ژپاندىن بۇ جەن وان، زىدەبارى ياقىزكىن و سەخبىركىن وان ب رەنگەكى بەرددوام.

ئەركىن تىماركارى

ئارمانجا سەرەكى ياخزمەتىن ساخلىمى نەساخە، فىيچا ئەف خزمەتە ج بۇ خۇپاراستنى بىت يان بۇ چارەسەرىي بىت، تىماركارى ژى خزمەتكىندا مەرقۇقىيە د حالەتى ساخى و نەساخىيەدا، د حالەتى ساخلىمىيەدا وي د پارىزىت و د حالەتى نەساخىيەدا ھارىكاريما وي دكەت ژ بۇ چارەسەركىندا وي كىمكىن ئىش و ئازارىن وي.

گرنگىزىن ئەركىن تىماركارى ئەفەن خوارى نە:

ئىلک: ئەركىن تىماركارى بەرانبەر نەساخى

1. سەرپەرشتىيا نەساخى ياختمام و چاۋدىرىيا وي ل سەر ھندەك بنەمايىن زانسى و شارەزايىيەكا تەكىنلىك.
2. تىبىنېكىندا نىشان و كارتىكىنن لەشى و دەرروونى.
3. بجهىنانا فەرمانىن نۇزىدارى ل دۆر چارەسەرىي و دانا دەرمانان و چەندىن كاروبارىن دى.
4. رووشەنبىركىن و شىرەتكىندا نەساخى.

دەۋو: ئەركىن تىماركارى بەرانبەر نۇزىدارى

تىماركار وي چارەسەريما نۇزىدارى بۇ نەساخى دەستنىشانكىرى بجهىزىنەت و دەرمانان د دەته نەساخى ب رىكەكا دورست و د دەمەن دورست دا، دىسا ھارىكاريما نۇزىدارى دكەت د دەستنىشانكىرنا حالەتى نەساخىيدا ب رىكەتا تىبىنېكىندا هوير و ئاگەھداركىندا نۇزىدارى ب ھەر تىشەكى ل دەف نەساخى پەيداببىت ب ئىمامەت و راستى.

سى : ئەركىن تىماركارى بەرانبەر خىزانانەساختى

كەس و كار و خىزانانەساختى ل هيچيا تىماركارىنىه وان پشتراست بکەت ژ حالەتى نەساختى ئەگەر حالەتى وى بەرهف باشىقە بىت و ئەگەر بەرهف خرابىقە بىت ژى دەپەت ئەو وان ئاراستەن نۇزىدارى جارەكەر بکەت دا پىز حالەتى نەساختى بۇ وان شرۇفە بکەت، ديسا ژ ئەركى تىماركارىيە نىشا كەس و كار و خىزانانەساختى بىدەت كا دى چەوا چاۋدىرىيا وى كەن.

چار : ئەركىن تىماركارى وەك فېركەر

دەپەت تىماركار نموونە بىت د ساخلەمى و پاقزىيەدا، ديسا دەپەت ب كارى ئېتىرىكىرن و رەوشەنبىركرنا ساخلەمى ژى راببىت بۇ نەساختى و خىزانانى وى و هەۋالىن خۇ و هەمى كارمەندىن دى يىن هارىكىار دگەل وى.

پىنج : ئەركىن تىماركارى بەرانبەر وى و پىشە يا وى

دەپەت تىماركار نموونە بىت د رەفتار و رەوشتنىن باشدا و دەپەت ل دويىف سىستەم و راسپاردهيىن كارى بچىت و پىزازىنەن خۇ پىشىبىخىت و دەپەت ناڭ و دەنگەكى باش هەبىت ژ لايى زانسى و رەوشتىقە و پارىزى ل سەر شەرەفا پىشە يا خۇ بکەت.

شەش : ئەركىن تىماركارى بەرانبەر كارمەندىن دى

تىماركارى سەركەفتى د كارى خودا سەرەدەرىيەكا جوان دگەل وان كارمەندىن دگەلدا ل ئىيڭ قاوىش كاردەكەن دەكت، دگەل وان يى هەۋپىشكە د بەرپرسىيارىيەدا، و دەپەت يى دلسۆز و وەفادار بىت بۇ وان و هەمى كارمەندىن دى يىن خەستەخانى.

حەفت : ئەركىن كارگىرى

1. پىشكىرى د رېكخستنا كاروبارىن تىماكارىدا ل قاوىشى و كارگىريا خۇ.
2. بەلاڭىرنا كارمەندان ل قاوىشى و زىرەقانىا وان دگەل ل بەرچاڭ وەرگرتنا پىشكىشىرنا خزمەتىن تىماركارى بۇ حالەتىن ب لەز و تەنگاڭ.

3. ئەنجامدانا كومبۇونا دگەل كارمهنىدىن قاوىشى ژ بۇ خواندن و فەكولينا سەروبەرى خزمەتىن تىماركارى ئەۋىن بۇ نەساخى دئىنە پېشىشىكىن و كاركىن ژ بۇ پېشەبرىنا قان خزمەتان، ديسا بە حسىكىن پېيدەقىيەن نەساخىن نفاندى ژ بۇ زانىنا ئارىشەپىن وان و كاركىن ژ بۇ چارەسەركىندا وان.
4. پېشكەرىكىن د نەخشمەدانان و بەرھەڭىرنا پەيرەۋىن ساخلمى يىن رەوشەنېرىكىنى بۇ ھارىكارىيا قوتابىيەن تىماركارى.
5. راهىنانا قوتابىيەن تىماركارى ب رېكىن زانستى يىن دورست ئەقىن دئىنە بكارئىنان بۇ پېشىشىكىن خزمەتىن جودا جودا.
6. پاراستنا تومارىن نەساخا و دەرمانان ژ بۇ لى زەپىنى ل دەمى پېيدەقىبۇونى.

تايمەتمەندىيىن پىشەيا تىماركارىي

ئەو چاڭدىريما تىماركارى ئەوا تىماركار پېشىشى مەرۆف و جەفاكان دكەت دەپتىت چاڭدىريما تەڭگەر بىت و ئەڭ چەندە دخوازىت تىماركار شارەزايىھەكا باش د كومەكا بنه ما و بىسپورياندا ھەبىت دا بىشىت ب رېكا وان چاڭدىريما خۇ پېشىش كەت، لەوا پېيدەقىيە ل سەر تىماركارى د نەساخى و ئارىشە و سروشتى نەساخىا وى و كاودانىن وى يىن ئابۇرى و جەفاكىدا يى شارەزا بىت دا بىشىت شىۋازەكى گۈنچەلىك ب كاربىنەت بۇ چاڭدىري و چارەسەركىندا وى و زەپاندىن ساخلمىدا وى.

پىشەيا تىماركارىي ژ پىشەپىن جودايە ژ گەلەك لايانقە، تىماركارى پىشەپەكى مەرۆفایەتى پېيدەقىي بەرخودان و بىنفرەھى و ھەفسۈزىي يە، تىماركار ئەندامەكى گرنگە د جەفاكىدا كاردىكەت ژ بۇ بلەتكەن ئاستى ساخلمىي و ھشىاركىن و پېشەبرىنا جەفاكى پېيەمەت پەيداكىندا ئىانە كا خوشتى، ئەڭ تايەتمەندىيە ژى ئەقىن خوارى نە:

1. رەشت و رەفتارىن باش، تىماركار پويىتە د دەتە پاقزىيا خۇ يە كەسايەتى و دىمەنخۇ و سەرەددەرىما كا جوان دكەت.

2. تىماركار رىزى ل بھايىن مروقايەتى دگرىت و باوهري ب ئازادىيىن سەرەكى دئينىت بۇ ھەر مروقەكى.
3. تىماركارى پىزانىنин هەين ل دۆر بنەمايىن رىكخراوېن ھەيف و خاچىن سور يىن نىڭ دەلەتى و رىكەفتىنن جىنەف.
4. تىماركار زەممەتى دېت پىخەمەت خوشىا نەساختى و سەقايەكى جەفاكى و دەرۋونى و ماددى يى ھارىكار بۇ ساخبوونا وي پەيدا دەكت.
5. تىماركار پېشكدارىي د بلندكىرنا ئاستى ساخلمىي د جەفاكىدا دەكت، و كاردىكت ژ بۇ خۇپاراستنى ژ نەساختىان ب ھەمى رىكان مينا پېشكىشىكىرنا شىرەت و راسپاردىيان و رىكىن ھونەرى و تەكىنىكى.
6. تىماركار ب ئەركى خۇ يى پىشەيى رادبىت بەرانبەر تاك و جەفاكان و كارى خۇ دگەل ئەندامىيىن خودان پىشەيىن ساخلمى و نۇزىدارى رىيڭ دئىختىت.
7. تىماركار پېشكدارىي د چو كارىن نە مروقايەتىدا ناكەت.
8. تىماركار ھارىكاره دگەل نۇزىدارى و دگەل خودان پىشەيىن نۇزىدارى و دەمىن خەمسارىيەكا پىشەيى يان كارەكى دويىر ژ رەوشتان دېينىت بەرپرسان ب تىن پى ئاگەھدار دەكت.
9. تىماركار رىزى ل بىر و باوهري نەساختى دگرىت و نەيىننەيىن وي د پارىزىت و ئەو پىزانىنин د دەمىن ئەنجامدانا كارى خودا ب سەرەلدەبىت حساب دەكت ژ نەيىننەيىن پىشەيى.
10. تىماركار ھەست ب بەرپرسىا خۇ دەكت و توخييپەن پىشە يا خۇ دىغانىت، ۋېچى ژ دەف خۇ چو چارەسەرىيان بۇ نەساختى دەستنىشان ناكەت ژ بلى ھندەك حالەتىن تەنگاڭىيان نەبن حەتا د ۋى حالەتى ژىدا دەپت ئىكسمەر نۇزىدارى پى ئاگەھدار بکەت.
11. تىماركار ھەمى دەمان پارىزى ل سەر بلندكىرنا ئاستى كارى دەكت و يى بەرددوامە ل سەر ب دەستقەئىنانا زانىن و شارەزايىي داكو بشىت بەرددوام بىت ل سەر ئاستەكى بلند ژ كارى.

12. تىماركار رېزى ل ھەفالىن خۇ دگرىت و ھارىكارىي دگەل دكەت و پەيوەندىيەن باش دگەل وان و ئەندامىن خودان پىشەبىن نۇزدارى يېن دى ژى گرىددەت.
13. تىماركار رازى نابىت و قەبىل ناكەت نافى وى بىتە بكارئىنان بۇ پرۇپاڭنىدەي بۇ ھەر كەرسەتكى نۇزدارى يان بۇ بەلافکرنا كاروبارىن كەسايەتى.
14. تىماركارى مافى ھەدىدا خوازا دراڭەكى پىشەبىي بکەت و بەرانبەر زەممەتا خۇ بىتە خەلاتىرن ب رەنگەكى گونجاڭ دگەل ئاست و بىنەمايىن جڭاڭ ل دويش دچىت.
15. رۆلى سەرەكى يى تىماركارى خزمەتا مەۋھەتلىقى يە و تىماركارى پىشەبىكا جىهانىيە چو توخىبان نانىياسىت و ژ جوداھىيىن رەنگ و بىر و باوھر و عەدەت و ئايىن و ئىنتىمائى سىياسى و بارى جڭاڭى د بورىت.

ئادابىن ئاخفتى

1. دەمى تىماركار دئاخفيت دەنگى خۇ بلند ناكەت و دەمى عېجز دېيت نا كەتە قىرى، چونكى ئەڭ تىتە بەلگەيە ل سەر لوازىيا وى و نەشيانا زالگەھەكىنى ل سەر كاروباران ب رەنگەكى ھەفسەنگ و بەرئاقل.
2. پاراستنا بى دەنگىي ئاخفتەكا نەرم و رەحەت و جوان بەلگەيە ل سەر رېزگرتنا وى بۇ خۇ و بۇ يېن دى ژى.
3. دگەل نەساخى ناتاخفيت ل دۆر ئارىشەبىن خۇ و وان تىتىن نەساخ نەپىدۇ و پەيوەندى ب ويقە نەھەى بەلى دەقىت ئاخفتنا وى دگەل نەساخى ب تىن ل دۆر باشكىدا حالەتى وى يى ساخلىمۇ و ھەر كارەكى ب ويقە گرىيداي بىت.
4. خودویرئىخستن ژ گەلەك ئاخفتى و بەحسىرنا خەلکى و بەلافکرنا دەنگ و باسان.

5. خودويرئىخستن ژ مایتىكىنى د وان دانوسستانىن تايىه تدا ئەۋىن چو
پەيوەندى ب وى و كارى وىقە نەھەى، چونكى ئەڭ مایتىكىنە دېيتە ئەگەر ئەن
نەرەتى و نەخوشىا وان.
6. پىگىرى ب راستى و ئەمانەت و رىئاك و پىكى و زەلالى و رۇنكرى دەمىن ھەر
پىزانىنەكى ل دۆر نەساخى دگەھىنىتە سەرۆكى خۇ يان نۇزىدارى بەرپرس،
ناچىبىت ئەو نەوهىيا بىزىت دا خۇ ژ بەرپرسىي خلاس بکەت يان دا ژ ترسا
گەھشتانا پىزانىنەن نەباش ل دۆر نەساخى بۇ نۇزىدارى بەرپرس ب رىئاك نەساخى
خۇ خلاس بکەت، لەوا دەفيت حالەتى نەساخى ب دورستى بگەھىنىت.
7. خودويرئىخستن ز ئاگەھداركىرنا نەساخى ب نەساخىا وي ئەگەر ئەڭ نەساخىي
يا ترسنال بىت، بەل بەلكى پىدەقىيە تىماركار دگەل تىماركارى بەرپرس و
نۇزىدارى بەرپرس رىكىھەقىن ل سەر چەوانىيا ئاگەھداركىرنا نەساخى ب نەساخىا
وي، دەفيت تىماركار يىن ھەفسەنگ بىت، نە گەلەك نەساخىا وي مەزن بکەت و
وەسال سەر خۇ دىاركەت كۆ ئەو يىن دوودلە د ئاگەھداركىرنا ويدا، و نە گەلەك
نەساخىا وي بچوپىك بکەت يان بۇ وي دىاربکەت كۆ نەساخىا وي ھەر چو نىنە و
چارھسەریا وي گەلەك يا ب ساناهىيە.

بىلدۈرنە راپۇرتان

راپۇرتىن تىماركارى ل دۆر سەروبەردى وان نەساخىن چاڭدىريما وان دكەت
بنەمايەكى سەردەكىيە ژ بنەمايىن چارەسەركىرنا وان و گەھشتانا وان بۇ قويناغا
ساخبوونى، چونكى تىماركارە پتىيا دەمى دگەل نەساخى و نۇزىدار رۆزانە زىددەتى
ژ چەند دەقىقەيەكان ناساخى نابىنىت دەمى سەرەدانى، ئەڭ راپۇرتە وان ھەمى
گوھورۇنىن ب سەر نەساخىدا دئىن دىاردەكت و ل بەر رۇناھىا وان نۇزىدار
پىتابوونىن خۇ بۇ چارەسەرلى دەستنىشان دكەت چونكى نۇزىدار پشتا خۇ ب
تىماركارى گەرم دكەت ژ بۇ زانىنا وىنەيەكى تمام ل دۆر كاودان و پىشداچوونىن
نەساخىي، چىدبىت ئەڭ راپۇرتە ب نەقىسىن بن يان ژى ب تىنى ب ئاخفتىنى بن،

پىدەفيه ل سەر تىماركارى ئان خالىن خوارى ل دۆر راپۇرتان ل بەرچاڭ
وەرىگرىت:

1. رىك و پىكى د نفىيسىن و روڭرنا پىزانىناندا.
2. پشتراستبوون ژ وان پىزانىن د نفىسيت چونكى دەقىت ئەف پىزانىن د راست
بن، و خويئەيختن ژ نەوهىيان ل دۆر حالەتى نەساخى.
3. خودوپەيەخستن ژ سالوخدانى سەروبەرى نەساخى ب ھندەك تشتىن گشتى يىن
نە قەبىرى و نە د هوير (وھى بىزىت: گەلەكى باشه).
4. نفىسينا ھەر پىزانىن و تىبىنەكى د راپۇرتىدا ل دۆر حالەتى نەساخى و
خودوپەيەخستن ژ خەمسارىي، چونكى چىدبىت ھندەك جاران ھندەك تىبىنیان
گرنگىيەكا مەزن ھەبىت نەخاسمه د چارھەسىرىدا.
5. توماركرنا تىبىنەيەن خۇ ئىكسەر ل دەمى تىبىنېكىنى و خودوپەيەخستن ژ
پاشئەخستنا نفىسينى د راپۇرتىدا، دگەل توماركرنا دەمى تىبىنېكىنى يان
پەيدابۇونا گوھورىنى.
6. دەقىت تىماركار بى ژيوارى بىت، نە گەلەك مەزن بکەت و نە ھندەك راستيان
قەشىرىت و د راپۇرتىدا بە حس نەكەت.

پىگەرىيەن تىماركارى

پىگەريا تىماركارى ب ئەركىن خۇ و رېزگەرتنا وي بۇ پىشەيا وي دېيتە ئەگەر بۇ
بلندرىن ئاستى ساخلمىي بۇ كورىت وەلاتى وي و دى پېشكەفتنا زانستى و شارستانى يا وەلاتى خودا كەت، ياشكرايە
بەرھەمئىنان و پىشكەفتنا زانستى و شارستانى يا وەلاتى خودا كەت، ياشكرايە
كەرتىن دى يىن جقاكى نەخاسمه دەمى بەرھەمئىنان تاكىن جقاكى و كارىگەریا
وان ل سەر ساخلمىا وان ياشكرايە بىت، ژ گەنگەرنىن پىگەرىيەن تىماركارى
ئەقەنە:

1. دېيىت تىماركار رىزى ل وان راسپاردهيان بىرىت ئەوين ژ لايمىن د سەرخودا ودردگىت و بجهىنىت و بوجۇونا خۇ يا كەسايەتى يان ھەستا خۇ بەرانبەر ئان راسپاردهيان يان بەرانبەر وى كەسى دەرىيختىن ب دەته لايمى.
2. دېيىت تىماركار سىستەمەكى بۇ ژيانا خۇ يا تايىبەت و گشتى ب دانىت.
3. دېيىت بو خۇ ھندەك بنەمايان دانىت ژ بۇ سەرەدەريا خۇ دەگەل يېن دى و وان نەچار بکەت رىزى لى بگەن و ھەست ب گۈنگىا وى بکەن و دئەنجامدا ئەو خزمەتىن ئەو پېشىشى مەۋەقان و جەڭاڭى دەكتە ب چاڭەكى مەزن بېين و بەھەلسەنگىن.
4. دېيىت بو خۇ نەخشەيەكى ب دانىت بۇ كارىن خۇ يېن رۆزانە و خشتهيەكى بۇ ژفانىن كارىن خۇ ب دانىت و يېن رۆز بىت ل سەر ئان ژفانان و پېڭىرىپى بکەت قىيىجا ج ئەڭ ژفانە تىماركارى بەرپرس يان نۇزدارى بەرپرس يان رېشەبەريا خەستەخانى دانابىن بۇ پېشىشىكىرنا چاڭدىرىپى بۇ نەساخى.
5. دېيىت تىماركار يېن رۆز بىت ل سەر پېڭىرىپى ب دەۋاما خۇ، ل دەستپېكى گىرو نەبىت و ل دوماھىي ژى بەرى دەۋام خلاس بىت دەرنەكەۋىت.
6. دېيىت تىماركار بزانىت ھەرئىك بەرپرسە ژ كارەكى د دەزگەھى ساخلىمېيىدا و ناچىيىت ئەو بەرپرسيا ھندەكىن دى بەھەلگىرىت ب پالىدرى ھەۋالىنىي يان ھارىكاريى، چونكى چىدىبىت ئەڭ چەندە زيانى بگەھىنىتە ۋى دەزگەھى، چىدىبىت ژى بىيىت ئەگەر بۇ يېن دى ژى كۆز بەرپرسىپ بېرھەن و خەمسارىي د كارىن خودا بکەن، و دەمى تىماركار بەرپرسيا ھندەكىن دى ژى د ھەلگىرىت ئەو نەشىت ب دورستى و تامى ب كارى خۇ راببىت چونكى دى بارى وى گران بىت و ئەركىن وى بىنە گەلەك و د ئەنجامدا نەشىت كارىن خۇ ب دورستى و ب رەنگەكى رېك و پېڭ بکەت.

دەمى ئىيىك داخوازا ھارىكاريى ژى دەكت دېيىت ئەورازىبۇونا تىماركارى بەرپرس ودرگىرىت دابشىت ب ھارىكارىا وى راببىت ودېيىت ئەو پېشەست بىت كۆ دى شىت فىن ھارىكارىي كەت بىيى گەھاندىن زيانى و ياباشت ئەمۇھ ئەو فىن بەرپرسىپ

نهھەلگرىت و بۇ وى بخۇ بھېلىت، ديسا دېيىت د فى حالاتىدا ئەو ڙى تورە نەبىت
و كاودانىن وى ل بەرچاڭ و درېگرىت.

پىڭرىيىن تىماركارى بەرپرس

دەمىٽ تىماركار بەرپرس بىت ڙەندەك تىماركارىن دى ل قاوشى يان ل دەزگەها ساخلەمىي دېيىت زىدەبارى پىڭرىيىن بورى ب ۋان پىڭرىيىن دى ڙى راببىت:

1. دېيىت سەرپەرشتىيا كارىن تىماركاران بكمەت و پېشتاتىت بىت ڙ شيانىن وان ل سەر پىشكىشىكىرنا چاڤدىرىيا تىماركارى ل دويىش نەخشە و بەرناમەكى رىكھستى، دېيىت بزانىت كانى پىددەفا وى بۇ تىماركار و هارىكاران چەندە (ب رىكا خواندن و فەكولىنى) و دېيىت ئەو كارى تىماركاران ھەلسەنگىنیت.

2. دېيىت ئەو تىماركاران ئاراستە بكمەت و راسپارده و شىرىتىن وى نە د زۇر بن و نە وەكى فەرمانىن لەشكەرى بن.

3. دېيىت ئەو تىماركاران فىرى سىستەم و رىك و پىكىيى بكمەت د كارىدا و پىڭرىيى ب دەوام و راسپاردىيان بكمەت.

4. دېيىت ئەو كارى تىماركاران ھەلسەنگىنیت و وان ئاراستە بكمەت ڙ بۇ چەوانىا سەرەدەرىكىنى دگەل خەلکى، ديسا دېيىت ئەو تىماركاران ئاراستە بكمەت بۇ پىشكەبرنا چاڤدىرىيا تىماركارى پىچەمەت بلەندرىن ئاستى كارى تىماركار پى رادىن ل دەزگەھىن ساخلەمىي.

زىدەبارى ۋان پىڭرييان يا فەرە تىماركارى بەرپرس ھەندەك سالۇخەت ل دەڭ ھەبن وەكى دادپەرەورى و دلسوزىيى و ئاسوبيي هزر و پىزىانىن وى يى بەرفەھ بىت.

رهوشت و سالۇخەتىن تىماركارى

هندەك سالۇخەتىن ھەين د گشتىنە ھەمى كار و پىشە پىدەفيئە بەلۇن ھەر كارەك رەنگەكى سالۇخەتىن تايىبەت ژى د خوازىت، لەوا سروشتى كارى تىماركارى ژى
قان سالۇخەتىن خوارى دخوازىت:

ئىك : سالۇخەتىن لهشى

ب رەنگەكى گشتى دەپىت ئاستى ساخلمىا لهشى تىماركارى يا باش بىت و ئەو يى دويىر بىت ژ دەرد و نەساختىان نەخاسىمە ئەۋىن دېنى رېڭر و ئاستەنگ د رېڭا كارى ويدا دا ئەو بشىت ب دورستى ساخلمىا خەلکى ژى بىارىزىت و نەساختىان وان چارمسەر بىكت، ئەف سالۇخەتەر ئەقمنە:

1. دەپىت چاھىن وى د ساخلمىن و دىتنا وى يا باش بىت دا بشىت ب ساناهى راپورت و راسپاردىيان بخوينىت.

2. يافەرە سالانە پىشكىنلىكىن چاقان بۇ بىنەكىن و تىشكىن سىنگى بۇ بىنەگرتىن (ول دەستپىكا دامەزراندىنى ژى)، ھەرۋەسا دەپىت پىشكىنلىكىن گشتى ل دەستپىكا دامەزراندىنى بۇ بىنەكىن دا دىياربىبىت كانى شىانلىن لهشى بۇ ۋى كارى ھەنە يان نە.

3. دەپىت چو نەساختىان فەڭر و (زەرى) ل دەڭ نەبن.

4. دەپىت ستوينا پىشتى ويا ساخلمىن بىت و چۈك و زەندىكىن وى د دوست بن دا بشىت بزاڭى بىكت و پارىزى ل سەر ھەۋەنگىا خۆ بىكت، دىسا يا باشە ئەگەر نەگەلەك يى قەلەو بىت و نەگەلەك يى لاواز.

5. دەپىت گوھ و ئەزمانلىكىن وى د ساخلمىن و ب ھىزىن (ئانكى يى كەر و لال بىت).

6. دېيت تىماركار پويتەمى ب دەته ساخلمىا خۇ و ب رەنگەكى گشتى دېيت ساخلمىا وى ل ئاستەكى باش بىت دا بشىت ب كار و ئەركىن خۇ راببىت و چو نەساخى و كىيماسىن وەسا ل دەنەنەن بىن ئاستەنگ د رىكا كارى ويدا.

دۇو : سالۇخەتىن عەقلى

1. دېيت تىماركار يى بىرىتىز بىت دا بشىت زانىنى وەربگىرت و ئاستى خۇ پىشپىختى و ب دورستى ب ئەركىن خۇ راببىت.
2. دېيت يى رەھت و هىمەن و ل سەرخۇ بىت و زوى تورە نەبىت.
3. يى دویر بىت ژەنر نەساخىيەكا عەقلى و دەماران.
4. بشىت ب كارى ھزركرنى راببىت ب رەنگەكى باش.
5. تىيىنېكىدا هوير و ب ھىز.
6. شىانىن گوھدان و تىيگەھشتنى ھەبن.

سى : سالۇخەتىن دەرۋونى

سالۇخەتىن دەرۋونى يىن ھەر كەسەكى نەخاسىمە يىن تىماركارى خودىكىن بۇ كەساتىا وى و ھەفسەنگىيا قى كەساتىيى و گونجاندىنا وى دگەل وى ژىنگەھا تىدا كاردىكت، دېيت سالۇخەتىن دەرۋونى يىن كەساتىا سەركەفتى ل دەن تىماركارى ھەبن دا بىنە ھارىكار بۇ وى ئەو بشىت ب كار و ئەركىن خۇ راببىت و يى سەركەفتى بىت د پەيوەندىيەن خودا دگەل وى ستافى كارى ئەۋى ئەو دگەل كاردىكت وەكى نۇزدار و تىماركار و ھەمى ئەندامىن دى يىن تىما ساخلمىي و ھەمى كارمەندىيەن دەزگەھا ساخلمى، ديسا دېيت سالۇخەتىن وى يىن دەرۋونى بگونجى دگەل سروشتى خزمەت و بزاۋ و چالاكىيەن مەۋۋاھىتى و جەڭلى و ساخلمى ئەۋىن ئەو پىشكىشى جەڭلى دكەت و دېيت بشىت بەرسىنگى وان ئارىشە و ئاستەنگىيەن ھىزى و تەكىنلىكى بگەرىت ئەۋىن دئىنە د رىكا ويدا بىن گومان ب رىكا سالۇخەتىن دەرۋونى چونكى ئەگەر ئەن سالۇخەتە ل دەن ھەبن نەشىت ب قى چەندى راببىت، گرنگەر ئەن سالۇخەتىن دەرۋونى يىن تىماركارى ئەققىن خوارى نە:

1. باودرى بخۇ: ئەڭ سالۇخەتە دئىتە ھەزمارتىن ۋ سالۇخەتىن زىدە گرنگ و سەرەكى ئەويىن دەپتى ل دەپ تىماركارى ھەبىت، رامانا وى ژى ئەوه كو تىماركار پشتا خۇ بخۇ گەرم بکەت د رىيغەبرىنا كارىن خودا و جەھىنانا بەرپرسى و ئەركىن خودا، ديسا رامانا وى ئەوه تىماركار بشىت ئەركىن خۇ بجهبىنیت ب رەنگەكى رىيڭ و پېيڭ و دورست و ب دلسوزى و بى دوو دلى و بىيى ترس كارى خۇ بکەت. هندى زانىن و شارەزايىبا تىماركارى يا زىدەبىت دى پەتر باودريما وى ب وى زىدەبىت، باودريما بخۇ دى بىتە ئەگەر تىماركار كارى خۇ ب پشت راستى و دل رەھتى و ب رەنگەكى جوان و رىيڭ و پېيڭ و دورست ئەنچام بەدت و د ئەنجامدا ب فى چەندى تىماركار رىزى ل خۇ دىگرىت و يىن دى ژى دى رىزى لى گرن، فەرە بىيىن ناچىيىبىت باودريما تىماركارى بخۇ ژ توخييىن خۇ دەركەفيت ۋېجا تىماركار مەغۇر ببىت و كەسەكى ب چو حساب نەكەت و خۇ مەزن بکەت و ل شوينا باشىي خرابىي بکەت.
2. بىنفرەھى و ئىرادەكا ب ھېز و رېدى: ئەفە ژى ۋ سالۇخەتىن گرنگە بۇ كەساتىيا تىماركارى، دەپتى تىماركار يى بىنفرەھ بىت و خودان ئىرادەكا ب ھېز بىت دا بشىت خۇ ل بەر نەخوشى و بەرپرسىيىن خۇ بکرىت و ژ ئاستەنگان دەرباز ببىت.
3. وېرکى: وېرکى ئەوه مەرۋەقى شيان ھەبن بېيارا گونجاى د دەمى گونجايدا بەدت و بشىت بەرپسىيارىي ھەلگرىت و بەرسىنگى نەخوشى و ئاستەنگىن كارى بگرىت و ژى دەرباز ببىت و ژى نەرەھفيت يان پاش نەئىخىت، گومان تىدا نىنه وېرکى ژى بەرھەمى باودريما بخويه.
4. دلسوزى د كارىدا و ھەستكىن ب بەرپرسىي: ئەڭ سالۇخەتە ژى گەلەك پېيىدەپ بۇ تىماركارى چونكى ئەو چاۋىدەرەيا ھەندەك كەسىن كەتى و لاواز و بى دەستتەلات دەكتە، لەوا دەپت ئەو نەساخى پشت گوھ نەھافىيەت و ھەر چەوا بىت بەرپرسيا خۇ ھەلگرىت.
5. خوغورىكىن: دەپت سەرەددەرەيا تىماركارى دەگەل مەرۋەقان و ب تايىھتى دەگەل نەساخان سەرەددەرەيەكا مەرۋەقايەتى بىت، خۇ ل سەر نەساخى مەزن نەكەت و

بەرژەوندیا خۇ يَا تايىھەت ب سەر يَا نەساختى نەئىخىت، بەلنى بەلكى دېيت
بەرژەوندیا نەساختى دانىت سەر ھەمى بەرژەوندیان و سەرەددەريا وى ۋىيان و
روى گەشى دگەل ھەبىت وىن نافچاڭ ۋەكىرى بىت و خۇ ڦغۇرۇ و خۇ مەزنەرنى
دويرېتىخىت، چۈنكى غرور دېيىت ئەگەرى ۋەددەربۇونا وى و مانا وى ب تىنى، ديسا
چۈنكى د فى حالەتىدا ئەو نەشىت سروشتى وان بزانىت و د ئەنجامدا نەشىت
ئىش و ئازارىيەن وان بزانىت.

6. زانينا ھەست و ئارىشەيىن نەساختى: ئەفەزى ڙ سالۆخەتىن گرنگە بۇ
تىماركارى چۈنكى ئەو سەرەددەرىي دگەل مەرۆقى دەكت نە دگەل ئامىر و ئاۋىزىن
بىن گىان، لەوا دېيت يىن ھشىار بىت و بزانىت ۋى نەساختى ھەست و سوزىن ھەين
كارتىكىنى ل سەر حالتى وى يىن دەررونى دەن، لەوا ئەم دېيىن كو ئارىشەيىن
دەررونى پەيوندیا ھەى ب نەساختىا گەلەك وان نەساختىن ل خەستەخانانقە
ھەى و زىدەكىنە نەساختىا وان، دېيت تىماركار بزانىت ئەو نەساختى نەساختىيەك
ئەندامى ھەبىت ئەو نىشانىن نەساختىن دەررونى ڙى ھەنە و چىدىت ئەڭ
نىشانە بېيت ئەگەر بۇ ھندهك ئارىشەيىن جقاكى و ئابۇرى ڙى، ھەر ږبەر ۋىن
چەندى دېيت چاۋدىرىيا تىماركارى لەش و دەرروون و جقاكىن نەساختى بخۇقە
بىگرىت دا يَا تمام بىت.

7. دلۇڤانى: دلۇڤانى ئېڭ ڙ نافچىن خودى يە، نەساختى مەرۆقەكى بى دەستتەلاتە
پېيدەقى ب دلۇڤانى يە، ديسا پېيدەقىيە ھارىكارىيا وى بکەت و پېيدەقىيەن وى يىن
لەشى و دەرروونى و جقاكى بۇ بجهىنەت دا ئىش و ئازارىيەن وى ل سەر سقاك بکەت
و ساحلەميا وى بۇ بزېرىنىت، لەوا تىماركار ھاتىنە نافکەن ب (فرىشىتەيىن
دلۇڤانىي)، گومان تىدا نىنە ئان ھەردۇو پەيغان رامانىن مەزن ھەنە، بلۇتىرىن
وبهاتىرىن سالۆخەتىن پاڭزى و باشىن ل دەڭ فرىشىتەيان يىن ھەين نەخاسە
ئەگەر فرىشىتەيىن دلۇڤانىي بن.

8. لېبۈرەن: چو مەرۆقە نىن خەلەت نەبن قىيىجا دەمى ئېڭ ڙ ئەندامىن تىما
ساحلەمىي خەلەتىيەك كر ناچىبىت تىماركار دگەل يىن دۇوار بىت، ديسا ناچىبىت

ئهو نەساخى سزا بىدەت سەرا خەلەتىھەكى ئەگەر كر بەلىنىڭ بەلكى پېڏفيه ل سەر وى ئەو نەساخى شىرىت و ئاراستە بکەت و يا دورست ب رەنگەكى جوان بۇ وى و هەر ئىكىنچى بىت دىياربکەت.

9. خوراڭرى و داعويرانَا كەربىي: د دەمى ئەنجامدا نا كارىدا گەلەك جاران نەخوشى و هەلوىستىن بەرتەنگ و ب زەممەت دەھنە دەقىتە ئەنچارىدا نەخاسىمە دەمى چاۋدىرىيا تىماركارى بۇ ھەندەك نەساخىن سەروبەرى وان نەباش پېشكىش دەكت، لەوا دەن ئەنچارىدا پېڏفيه ئەو پارىزى ل سەر رەھتىنى بکەت و خۇ راڭرىت و بەردەوامىي ب دەتكە چاۋدىرىيى، دىسا دەقىت ئەو ترسى ل دەن نەساخى و خىزانى وى كىيم بکەت، ھەروەسە دەقىت تىماركارى يىن ل سەر خۇ و رەھت بىت و ھەۋەنگىا خۇ ب پارىزىت و ژ دەست نەدەت و توپە نەبىت و تىك نەچىت دا بشىت ب سەركەفتىانە ئەركىيەن خۇ ئەنجام بىدەت و دورست ھەزىز بکەت و باشتىن خزمەت ل دەزگەھا خۇ يَا ساخلەمى پېشكىش بکەت.

10. ژىكجوداكرنا تاشى دورست و خەلەت: وەكى مە گۆتى دەقىت تىماركارى يىن بىرتىز بىت بشىت تاشتىن دورست و خەلەت ژىك جوداكرەت و ژىك ۋافىرىت د پەيوەندىيەن خودا دگەل يىين دى و د وى چاۋدىرىيىدا ئەوا ئەو پېشكىش دەكت، ل فىيرى تىماركارى پېڏفى ب راهىتىن بەردەوام ھەيە دا زانىن و شارەزايىھەكا باش ب دەستخۇفە بىنۇت و د ئەنجامدا زانىندا خۇ زېدەكەت و پەز باودرى بخۇ ھەبىت و بشىت تاشى دورست و خەلەت ژىك جودا كەت.

11. راستى و ئەمانەت: ئەفە ژى ژ سالۇخەتىن زېدە گرنگە بۇ تىماركارى، چونكى دەقىت ئەو يىن راست و ئەمین بىت د دان و هەلگرتنا و گەھاندىن پېزىنەندا و ناچىبىت ئەو چو تاشتىن وى ماف نەھەى ژ نەساخى يان ژ دەزگەھا ساخلەمى وەرگرىت، دەقىت ئەو يىن ئەمین بىت ل سەر رەھتىن نەساخى و كەل و پەلين نەساخى و يىين دەزگۇھا ساخلەمىي ژى.

12. رۆتكىن د درېرىنىيىدە: تىماركار د كارى خودا پېڏفى ۋە سالۇخەتى يە دا بشىت وىنەيەكى رۆن و ئاشكرا ل دۆر نەساخى پېشكىشى نۇژدارى بکەت و د ئەنجامدا ھارىكارىيا وى بکەت ل سەر دەستىشانكىرتا چارەسەرلى بۇ نەساخى،

دەمى تىماركار ب رەنگەكى رۆن و ناشكرا ئەو تشتىن دەپت فەگەھىزىت دى پەزىز بىتە جەن باودرى.

13. ئاخفتىندا خوش: ز كەفون و درە هاتىيە گۇتن (ب ئاخفتىندا خوش مار ز كونى دئىتە دەر)، دەمى تىماركار يى ئاخفتىن خوش بىت دى نەساخ پەزىز ھارىكاري دگەل كەت و گوھداريا وى كەت و پىيگىرى ب فەرمان و شىرەت و راسپاردىيەن وى كەت وەكى پىيگىرى ب دەمىن خوارن و كارئىنانا دەرمانان، دەپت تىماركار شىۋازەكى جوان ب كاربىنيت د بەسقىدا پەسپارىن نەساخىدا يان يېن كەس و كارىن ويدا نەخاسمە ل دۆر مەترسىيا نەساخىا وى، بۇ نموونە دەمى نەساخىيەكا ب مەترسى ل دەۋە نەساخى هەبىت و پەسپار ز تىماركارى ھاتەكەن ناچىبىت د بەرسقىدا بىزىت (ئەز نەشىم بۇ تە نەساخىا تە دياركەم)، بەللىكى پىيىدىيە بىزىت ئەم يېن ل ھىقىا نۇزىدارى دا نەساخىا تە دياربىت و ھندى مەشيان ھەبن دى كاركەين بۇ باشكىن ساخلمىا تە)، دەپت تىماركار زىي نەساخى ل بەرچاڭ وەربىرىت و ھەر ئىكى شىۋازەكى گۈنجائى دگەل زىي وى ب كاربىنيت.

14. پاراستىندا ھەفسەنگىي بىزافى: گومان تىدا نىنە تىماركار گەلەك د ئىت و دچىت دنابەرا قاۋىش و پشك و ژورىن جودا دا، لەوا دەپت پارىزى ل سەر ھەفسەنگىي بىت د ۋىھاتن و چوونىدا.

چار: سالۇخەتىن جەڭاڭى

تىماركار ڈى ئەندامەكە د جەڭاڭىدا، ئەندامە د خىزانەكىدا و چىدېبىت ئەندام بىت د كومەلەكى يان سەندىكايەكى يان ھەر دەزگەھەكەدا دى ڈى يا جەڭاڭىدا و ڈېھر كارى وى يى مرۆڤايەتى و تىكەلەيا وى دگەل گەلەك كەس و لايمەن دەپت تىماركار بشىت مرۆڤەكى جەڭاڭى بىت و بەيەندىيەن جەڭاڭى ب ساناهى گىردىت، ئەڭ چەندە ڈى تىماركارى دخوازىت ھندەك سالۇخەتىن جەڭاڭى يېن ل ئاستى پىيىدى ل دەۋە ھەبن ئەۋىن ئەۋە پىشە يە دخوازىت و جەڭاڭ پىيىدى دېيت نەخاسمە د پىشەفتىندا خۇ ياشارستانى و ئابۇرىدا، گەرنگىتىن سالۇخەتىن جەڭاڭى يېن تىماركارى ئەۋىن خوارى نە:

1. پەيوەندىيىن جڭاڭى يىيىن باش دگەل خەلکى، پېىدەيە ل سەر تىماركارى ئەو سەرەددەرىيەكا باش و جوان و نەرم و مەرقاپايەتى دگەل خەلکى بىكەت، ۋىچا ئەڭ خەلکە ژىج دىن يان نەتمەود بىت يان بوجۇونىيەن وى يىيىن ھىزلى و سىياسى جىن يان پاشخانەيا وى جڭاڭى جى بىت.
2. دەقىيەت تىماركار خۇ ل سەر خەلکى مەزن نەكەت ب تايىبەتى ل سەر وان نەساختىن ئەو چاڭدىرى و سەرپەرسەتىا وان دكەت.
3. دەقىيەت تىماركار خۇ فەدر نەكەت و بشىت تىكەلەتىكا باش بىكەت دا بشىت ب دورستى ب ئەركىن خۇ راپبىت.
4. دەقىيەت رىزى ل خەلکى بىگىت و وەسا سەرەددەرىن دگەل وان بىكەت وەكى وى دەقىيەت خەلک سەرەددەرىن دگەل وى بىكەن، دەمى تىماركار رىزى ل نەساختى دگرىت ئۆزى دى رىزى ل وى گرىت.

دەيسا ژ وان سالۇخەتىن جڭاڭى يىيىن جڭاڭى مەرنىگىيەكا مەزن د دەتى ب تايىبەت بۇ تىماركارى سالۇخەتا ئاداب و روھىتىن بەرز و باشىن، دەمى ئەڭ چەندە ل دەڭ تىماركارى ھەبىت ئەو د جاڭىن جڭاڭىدا مەزن دېيت و پېر رىزلى دەئىتە گرتىن و ئەڭ چەندە ژى كارتىكىنى ل سەر گەشەپىدانا خزمەتىن ساخلىمى دكەت و د ئەنجامدا جڭاڭ ژى گەشەپىدانى بخۇفە دېينىت.

پىنج: سالۇخەتىن رووشەنبىرى

ل دەستپېيىكى دى بىزىن يا فەرە تىماركار شانازىي ب پىشەيا خۇ بېمەت چۈنكى پىشەيا وى پىشەيەكا مەرقاپايەتىه و بەھايەكى مەرقاپايەتى يى مەزن يى هەى و ئىيىسىر پەيوەندى ب مەرقاپىقە ھەيە، و دەمى تىماركار ھارىكاريما نەساختى دكەت و وى ژ تەنگاڭىيە نەساختى قورتال دكەت پېر ھەست ب گەنگىي پىشەيا خۇ دكەت و شانازىي پى دېھت.

دەيسا ھەستكىرنا تىماركارى ب وى چەندى كۆ ئەو يى ئىش و ئازارىن ھەفولاتيان كىيم دكەت و وان ژ تەنگاڭىيەن خلاس دكەت و ساخلىميا وان دېپارىزىت و بەرھەمى وان زىدە دكەت، ئەڭ ھەمى دى بىنە ئەگەر بۇ وى چەندى تىماركار

شانازىي ب پىشەيا خۇ و نىشتىمانى خۇ بېهت، چونكى ئەو يى خزمەتا ملەت و
وەلاتى خۇ دكەت.

پىدەفييە ل سەر تىماركارى بەردەوام بىت ل سەر بلندكىرنا ئاستى خۇ يى زانستى و
رەوشەنبىرى دا ژ كاروانى پىشەفتىن زانستى د فى بىاڤىدا نەفەقەتىت، بۇ فى
مەرەمى دەپتىت تىماركار پاشى دەرچۈونى ژى يى بەردەوام بىت ل سەر خواندىن
و پېشكەدارىي د خولىن زانسىتىدا چونكى ئەگەر ھوسا نەبىت دى ژ كاروانى
پىشەدا چۈونىن زانستى يىن نوى د فى بىاڤىدا دویر كەفيت.

شەش : سالۇخەتىن پىشەيى

1. ھارىكارى دگەل وئى تىما ساخلمى ئەوا دگەل كار دكەت.

2. رىك و پىكى د كاريدا.

3. رىزگرتىندا كارى.

4. داسوزى د كاريدا.

5. بجهىنانا راسپارده و رىنما و فەرمانىن نۇۋىدارى ب ئىمەنت.

6. پاراستنا نەيىنيا كاروبارىن كەسايىتى و سەرەددەرىيەكا حەكىم دگەل نەيىنىن
نەساختى.

7. پاراستنا نەساختى ژ ھەر مەترسىيەكى ژ ج لايەكى بىت.

8. ھەلگرتىندا بەرپرسىا تەكىنلىكى و كارگىرى ئەوا دكەفەتىتە سەر وى.

9. خودويئىخستن ژ جوداكارىي د ناۋىدەرا مەرۋاندا ل دەزگەھىن ساخلمىي.

10. دویرئىخستنا ئارىشەبىن خۇ يىن تايىبەت ژ كارى خۇ و تىكەلنەكىرنا وان.

11. خودويئىخستن ژ ھەر كارەكى نە ياسايى و دویر ژ رەوشستان.

12. گرنگىدان ب ساخلمى و كەساتىا خۇ.

13. گوھدارىيا يىن د سەر خودا و رىزگرتىندا وان و بجهىنانا فەرمانىن وان، ئەگەر
وى تىيىنېك ژى ھەبىت ل سەر فەرمانەكى بلا بوجۇونا خۇ پاشى بجهىنانا بۇ
سەروكى خۇ دىياربەت.

14. ب دەستقەئىنانا باوەریا خەلکى.

پەيوەندىيىن تىماركارى

تىماركار ئەندامەكى زىدە كارا و گرنگە د تىما ساخلەمىيىدا، چونكى ئەوه خەلەكا پىكەھەگرىدانى د نافبەرا واند، بۇ نەعونە تىماركار پىدۇ و داخوازىيىن نەساختى دگەھىنىتە نۇژدارى و دەرمانخانى ئاگەھدار دكەت ب دەرمانىن وي و لىيەنگەھەن ئاگەھدار دكەت ب ھەزمارا نەساختان و جورىن خوارنىن وان، لەوا ئەم دى بىنلىن سرۇشتى كارى تىماركارى وەسا دخوازىت سەرەددەرىن د گەل گەلەك لايەنان بىمەت و ھەر لايەنكى ژ ئان جورەكى پەيوەندىيان دخوازىت و ب ۋى رەنگى خوارى:

ئىك : د گەل نەساختى

پەيوەندىيا تىماركارى دگەل نەساختى كارتىكىرنا خۇ يَا ھەى ل سەر ساخلەميا نەساختى، قىچا ئەگەر سەرەددەريا تىماركارى دگەل نەساختى يَا باش بىت دى نەساختىدا وي گەلەك ل سەر سەقك بىت و بەرۋەۋازى، لەوا دەملى تىماركار چاڭدىريما نەساختى دكەت دېلىت بىزانتى نەساخت ئى مرۇفە و پىدەقىن جەڭلىكى و ساخلەمى و ئايىنى ھەنە، ديسا ئەڭ پەيوەندىيە كارتىكىنى ل سەر دىتنا جەڭلىكى زى دكەت بۇ پىشەيا تىماركارىي چونكى نەساخت ئى ئەندامەكە د ۋى جەڭلىكىدا قىچاڭدا قىچا دەمى تىماركار سەرەددەرىيەكاباش و جوان دگەل دكەت ئەۋۇزى دى وىنەيىن ۋىنەيىن سەرەددەريا جوان بۇ جەڭلىكى ۋەگۆھىيىزىت، لەوا دېلىت تىماركار نويىنەرەكى راستەقىنە بىت بۇ پىشەيا خۇ (و دەزگەھا خۇ زى) و ب رەنگەكى جوان ب دەتكە بەرچاڭ ژ لايى شارەزايىي و روشت و رەفتارانقە.

دېلىت تىماركار د سەرەددەريا خۇدا دگەل نەساختى ل دويىش ئان بىنەمايىن گشتى ئەقىن ل خوارى دياركى بىچىت:

1. دېلىت تىماركار جەن باوهەريا نەساختان بىت ب رىكا سەرەددەرى و رەفتارىي خۇ يىن جوان.

2. دېيت جوداھىي د سەرددەرىيىدا نەكەت ل دويىش ئاستى جۇڭاکى يى نەساخان.
3. هارىكاريا نەساخان بىكەت ژ بۇ بجهىنانا داخوازىيەن وان.
4. دېيت رېزى ل بىر و باوەرىيىن ئايىنى يىن نەساخان بگرىت و چاۋدىرىيا وان بىكەت بىي ل بەرچاڭ وەرگەرتى ئايىن و بىر و باوەرىن وان.
5. دېيت پەيوەندىيەن مەرقۇايەتى دگەل خىزانا نەساخى ھەبن و دەمەن سەرددانا مفای ژ فى پەيوەندىيەن وەرگەرتى بۇ هارىكارىكىرنا نەساخى دگەل وي.
6. دېيت بەرددوام نەھىننەيىن نەساخى ۋەشىرىت و ئاشكەرا نەكەت، ديسا دېيت تىماركار هوکارى گەھاندى بىت د نافبەرا نەساخى و نۇزىداريدا و ب فى رېتكى دى گەلەك نەھىننەيىن ژيانا نەساخى زانىت، لهوا دېيت ب پارىزىت.
7. ژ نەساخى ببورىت ب پلهىيەكا بەرئاپتى و ب رەنگەكى وەسا چو زيان نەگەھنە وى نەساخى يان نەساخىن دى.
8. دېيت تىماركار يى رېزد بىت د سەرددەريا خودا دگەل نەساخان دا وان تىبگەھىنيت كا ج ژ وان پىدەفيه، بەن بىي كارئىنانا پەيىش و شىۋازىن رەق و ھشك و توند و نەجوان.
9. ھەستىكىن ب ئىش و ئازارىن نەساخان و تەرخانىكى دەمى خۇ بۇ خزمەتكىندا وان.
10. ناچىبىت تىماركار ھەستىن خۇ يىن تابىھەت يان ئارىشە و ئاستەنگىن د كەفنه د رېكا كارى ويدا ل سەر خۇ دىياربىكەت بەرانبەر نەساخى دەمى سەرددەرىي دگەل دكەت، ديسا ناچىبىت ئەو عىچىزى و نەرازىبۇونا خۇ ژ رەفتارىن نەساخى دىياركەت.
11. دېيت تىماركار رېزى ل كەساتىا ھەر نەساخەكى بگرىت ب تايىبەتمەندى و عەيىن وىقە، ديسا دېيت رېزى ل ھەر نەساخەكى بگرىت دگەل بەرچاڭ وەرگەرتى پاراستنا سىستەم و سەروبەرلى قاۋىشى.

دوو: د گەل خەستەخانە يى

دېلىت پەيوەندى د ناۋىبەرا تىمارى و خەستەخانەيى يان ھەر دەزگەھەكا دى ياساخلىمى يا ئەھولى كار بىكەت د ئاڭاڭرى بىن ل سەر ۋان بنەما يىن خوارى (تىپپىنى: ئەم دى پەيپە خەستەخانى بكارئىنин بەل مەرەما مە پى ھەر دەزگەھەكا ساخلىمىيە يا تىماركار كار لى بىكەت):

1. رىزگرتنا وان بنەما و ياسا و لائىچەيىن خەستەخانە يان لايەنىن پەيوەندىدار د دان و بجهىنانا وان.

2. رىزگرتنا وان ھەمى كەسىن ل خەستەخانى كار دەكەن.

3. ب دەستقەئىنانا باوھر يا يىن سەرخۇدا و بن خۇدا.

4. پاراستنا ئاوىزە و ئامىر و كەل و پەلىن خەستەخانى و دورست بكارئىنانا وان.

5. پىگرى ب راستى و ئەمانەتى.

6. رابوون ب كارى ب پالدرەكى خۇبى و وزدانى.

7. دانپىدان ب خەلەتىيىن خۇز بۇ چارەسەركىنى و نەھىللانا دووبارەبوونى.

8. رىكھستنا وان ھەمى كارىن پى رادبىت و دويشچۇندا ياسا و سىستەمەن كارپىڭرى.

9. خودويرئىخستن ژ گرىدانا پەيوەندىيىن نەدورست دگەل نەساخان يان دگەل ھەر ئىككى ھەبىت.

10. پىگرى ب دەم و ڙفانىن كارى و دەوامى.

سى: د گەل نۇزىداران

پىدەفيه پەيوەندىيەكا موڭم ھەبىت د ناۋىبەرا تىماركارى و نۇزىدارىدا و ئەڭ پەيوەندىيە د ئاڭاڭرى بىن ل بنياتى ھارىكارى و پىككىرن و د ئىككەھشتىنى و د ۋىيت تىماركار شىرىتىن نۇزىدارى ب رەنگەكى دورست و رىك و پىك ب جە بىنیت و نۇزىدارى ب وان پىشداچۇون و نىشانىن ل دەف نەساخى پەيدا دېن ئاڭەھداركەت پىخەمەت پەرژەوندىيا نەساخى و كارى تىماركارى كارەكى تمامكەرە بۇ كارى نۇزىدارى و تىماركار چاڭ و زىرەفانى نۇزىدارىيە ل سەر ساخلىمىا نەساخى و د ۋىيت تىماركار و نۇزىدار ھەردووك پىزى ل ئىكىدوو بىگرن و كاچەوا

فەرە تىماركارى رىزى ل نۇزىدارى بىگرىت وەسا يا فەرە نۇزىدار زى رىزى ل
تىماركارى بىگرىت.

چار: د گەل تىماركاران

پەيۇمندىيىن تىماركارى دگەل ھەۋالىن خۇ يېن تىماركار دېقىت د ئافاکرى بن ل
سەر ۋان بىنەمايىن خوارى:

1. ھارىكاريا راست و ڏىل بۇ ئىك و دوو.
2. رىزگرتنا ژفانىن كارى و رۆزى ل سەر ۋان ژفانان (بۇ نموونە وەكى دەمىن
لىكگوھورىنا دەوانان).
3. رىزگرتنا ھەۋالىن خۇ و بەدستەقەئىنانا باودريا وان.

4. ھارىكاريا وان د وى تشتى پىددۇ دېبىتى دەمىن وان چو كار نەبن و دەليقە
ھەبىت يان كارىن خۇ كربن (ئەگەر دەليقە نەبوو دېقىت ھەۋالى وى ڑى عېجىز
نەبىت و كاودانىن وى ل بەرچاڭ وەربىگرىت).

5. خودويئىخستن ژ سىستىي د وەرگرتنا دەواناندا ژ ئىك و دوو د كارىدا.

6. خودويئىخستن ژ مaitىكىنى د كاروبار و بىسپورىيىن ئىك و دوو دا.

7. پەداكىن سەقايەكىن پىكىرنى و ھەۋالىندا راست و دورست.

پىنج: د گەل ھەمى كارمەندىن دەزگەھى

د ۋېت پەيۇمندىيىن تىماركارى د گەل ھەمى كارمەندىن دەزگەھى د باش بن و د
ئافاکرى بن ل سەر بىناتى ھارىكارى و د ئىكگەھشتىنى و رىزى ل ھەمى
كارمەندان بىگرىت و خۇ دویر بىخىت ژ مaitىكىنى د كارىن واندا و چو ۋارىشەيان
بۇ وان پەيدا نەكتەت ب تايىھەتى ل بەشىن تەكىكى وەكى تىشكى و لىتانگەھى.

شەش: د گەل خىزانان نەساخى

د ۋېت تىماركارى پەيۇمندىيەكا باش ھەبىت دگەل خىزانان نەساخى ب تايىھەتى
نېزىكىن وى داكو سەقايەكى رەھت و تەنا و ھارىكار بۇ رەھتىا نەساخى
پەيداكلەن و وان نەترسىنىت و نىشا وان بىدەت كانى دى چەوان چاڭدىريان نەساخى

كەن و وان بىٽ هيٺى نەكەت و رېزى ل وان بگرىت و سەرەدەرىيەكا جوان د گەل
وان بکەت.

حەفت : د گەل جقاڭى

د ۋېيت تىماركار رېزى ل بنەمايىن جقاڭى بگرىت و ببىتە نموونە د كار و
سالۇخەت و رەوشتىن خودا و د ۋېيت يىٽ ھارىكاربىت د گەل ھەمى ئەندام و
دەزگەھىن جقاڭى و پېشكەرىيە د بلندرىندا ئاستى رەوشنبىر يا ساخلەمیدا بکەت د
ناڭ جقاڭىدا و پېكۈلى بکەت بۇ ئاراستەكىرنا جقاڭى د ۋى بىياپىدا، بەلى بەرانبەر
قىٽ چەندى يا فەرە ل سەر ھەمى ئەندامىيەن جقاڭى ئەو ژى ب چاڭەكى باش و
مەزن بەرى خۆ بەدەنە تىماركاران و رېزى لى بگەن و پېيدەفييەن وان بجه بىىن،
چۈنكى ئەو خزمەتەكا مەزن پېشىشى قى جقاڭى د كەن.

ھەشت : د گەل سىستەمەن ساخلەمىي و ھەمى بەشىن دى

1. رېزگەرتىنە سىستەمەن ساخلەمىي يىن گشتى ل وەلاتى.
2. خودویرئىخستن ژ فەگۇھاستنە ساخان.
3. پالدانانە ساخان و خىزانىيەن وان ژ بۇ تىكەھەشتىنە سىستەمەن ساخلەمىي مينا
كوتاندىنى (تەلقىحىكىنى).
4. دېقىت تىماركار يى شارەزابىت د رېكىن پەيوەندىكىن و دئىكگەھەشتىنى دا دا
بېشىت ب دورستى دەربىرىنى بکەت و پەيقيەن جوان بكاربىنەت و پېزانىيان ب
رەنگەكى دورست ۋەگوھىيىزىت دا دئەنجامدا بېشىت پەيوەندىيەن دورست دگەل
ھەميان گرىيەت.
5. دېقىت تىماركار يى شارەزابىت د دەرۋون و سرۇشت و رەوشت و تىتالىن وان
ئەفىن دگەل كاردكەت، چۈنكى چىدبىت ئەف كەسە د جودابىن ژوپى ژ لايى
رەوشەنبىرى و جقاڭىقە، ھەميان پېيدەفييەن خۆ يىن سەرەكى و تايىبەت يىن ھەين
و ھەر ئىكى دېقىت رېز لى بىتە گىتن ژ لايى بەرانبەرەن وېقە و ھەست ب گرنگىا
وى بکەن، لەوا پېيدەفييە ل سەر تىماركارى ئەو ۋان پېيدەفيان بجهىنەت و تىر بکەت
ب رېكا بكارئىنانا پەيقيەن جوان و سوپاسىكىرنا وان ل سەر رابۇونا وان ب كارى

خۇ و بەhai چويان كىيم نەكەت (دېيت ئەف تىتە ژ لايى يىن دى ژىقە دگەل تىماركارى بىتەكىن دا ئەۋۇزى هەست ب گرنگىغا خۇ بکەت و حەز و پىدىھىن وى ژى تىر بىن).

6. دېيت تىماركار رىزى ل ئەركىن ھەميان بگرىت و كارى كەسى ب كىيم نەزانىت.

7. رىزگرتنا ژفانىن كارى ل بەشىن دى دا ئارىشە و دئىكەنەگەھشتىن روى نەدەن دگەل وان بۇ نموونە چو پىشكىنلەنە فەرىيەتە تاقىگەھى پشتى ب سەرفەچۈونا دەمى وان و ئەگەر ژ لايى وېقە هاتبىنە گىرۆكىن بلا داخوازا لىبۈرۈنى بکەت.

8. دېيت شىان ھەبن وان ئارىشەيىن د كارىدا بۇ چىدېن دگەل تايىبەتمەند و جەھىن شولەزى گىنگەشە بکەت ژ بۇ دىتتا چارسەرى.

9. فەرە ھارىكاري دگەل ھەمى ئاستان بکەت و ھەمى تىماركارىن قاوشى ژ بۇ ب دەستقەئىنان و بجهەئىنانا ۋارمانجا سەرەكى كو ئەۋۇزى چاڤدىرى و خزمەتكىندا نەساخايە.

10. رىزگرتنا بەرپرسان و دويقچۇونا راسپاردىيىن وان.

دورىشمى جىهانى بۇ ئادابىن پىشەيا تىماركارىي

ھەر پىشەيەكى ھندەك ئادابىن ھەين يىن ھاتىنە دارشتن ب رەنگەكى دەستتۈرى يان وەكى كومەكا ياسايان يان كومەكا بىنەما و شەنگەستەيان، ھندەك ژ وان پەيوەندى ب لايى رەوشىقە ھەيە و ھندەك ژى ياساىي نە.

يىن رەشتى پەيوەندى ب وۇدانىيەقە ھەيە، وۇدان ژى ھىزەكى نافخوىي يا مەزنە خودى دايە مەرۆڤى بەرە مەرۆڤى د دەته خىرە و چاكىي و كارىن باش و وەكى زىرەفانەكىيە ل سەر مەرۆڤى، دەمى مەرۆڤ ب كارەكى چاڭ رادبىت مەرۆڤ ھەست ب رەھتىيەكى دەروونى و رازىبۈونى دكەت، بەلى بەرۋەڭەزى دەمى مەرۆڤ ب كارەكى

خراب رادبىت يان زيانەكى دگەھىنيتە ئىكى مرۆڤ ھەست ب دوودلى و گوننەھى دكەت.

يىن ياسايى ژى پەيوەندى ب ياسايىن فەرمى ۋە ھەيە ئەۋىن ژ لايى لايەنин پەيوەندىدارقە هندەك ياسا بۇ ۋى چەندى ھاتىنە دانان.

ل ۋىرى خالەكا گرنگ يا ھەي مە دەپت ئامازە پى بکەين ئەۋۇزى ئەھە دەمى تىماركار سەرپىچىيە ئادابىن پەيوەندى ب ياسايىقە ھەين دكەت يا ب ساناهىيە لى پرسىن دگەل بىتە كرنا ل سەر بىنەمايىن دەقىن ياسايى، بەلنى دەمى سەرپىچىا هندەك ئادابىن پەيوەندى ب رەشتىقە ھەين دكەت ھىنگى لى پرسىنا وى دى يابزەممەت بىت چونكى چو دەقىن ياسايى پى نىن بەلنى دادور ل ۋىرى وۇدانە، هندەك ئاداب د گشتىنە جڭاڭ رېزى لى دگرىت و پەيوەندى ب لايى مەرۇۋاپايەتىقە ھەيە، ژېھر فى چەندى تىماركار پېدۇنى ب ھىزئىخىستنا وۇدانىنە دا بشىن زىرەقانىا خۆ ياناخوئى ب ھىز بىخن و خۆز سەرپىچىا ۋان ئادابان ب دەنە پاش، حەتا بۇ لايى ياسايى ژى ئەم پېدۇنى ب ھىزئىخىستنا وۇدانىنە چونكى ئەگەر ئىك بەختى خۆ خراب بکەت ما دى ياسا ج لى كەت.

ل سالا 1896(ئى دەمىن كۆمەلا تىماركارىي يائەمرىكى ھاتىيە دانان هندەك ئاداب بۇ تىماركارىي دانان و ل سالا 1956(ئى هندەك بەند ھاتنە راستەكىن و هندەك رۇنکرنىن دەستنىشان كرى بۇ كارىن تىماركارى ھاتنەكىن، و ل سالا 1965(ئى هندەك راستەكىن دى ل سەر ھاتنەكىن ژ لايى جەقاتا نىف دەولەتى ياتىماركاران ل بازىپرى (فرانكفورت) ل وەلاتى ئەلانىا، و ل سالا 1973(ئى ل كونگرهىي (مەكسيك) ل وەلاتى مەكسيك هندەك راستەكىن دى ل سەر ھاتنەكىن، ئەۋادابە دئىنە ھەزمارتىن وەكى ھندەك دورىشمەيان، ديسا دئىنە ھەزمارتىن وەكى رېبەرەكى بۇ تىماركارى ژ بۇ ئەنجامداナ كار و ئەركىن خۆ، و ئەۋىن ل خوارى ئەۋاداب و دورىشمەنە:

1. ئەركى سەرەكى يى تىماركارى پاراستنا ژيانا نەساختىمەنە كەنەنە ئەزىز و ئازارىن وىھ.

2. تىماركار ب ئەركى خۇيى مەرقۇقىيەتى راببىت دگەل پاراستنا كەرامەتى و بئىك جاڭ دىنېرىپەتە هەمى نەساخان، قىچا ئەڭ نەساخ ڇىج دىن يان نەتهود يان نفس يان رەنگ بىت.
3. ناجىيېت تىماركار پىزانىن و شاردزايا خۇب كاربىنيت بۇ كارەكى زيانان بگەھىنیت.
4. د ۋېت تىماركار پارىزى ل سەر نەيىن يان بکەت و نە دەرئىخىت ئەگەر بۇ شەھەدانەكى يان كارەكى گرنگ نەبىت.
5. پېدەفييە تىماركار پېڭىرىنى ب ئاداب و رەوشتىن كارى خۇب كەت، هەروهسا پېڭىرىنى ب ياسايىن وەلاتى خۇب كەت، و ھايكارىيى دگەل هەمى كارمەندىن ساخلمىي و وەلاتيان بکەت پىيغەمەت دابىنكرن و گەشەكىدا پېدەفييەن ملەتى يېن ساخلمى.
6. ناجىيېت تىماركار كارى خۇب دەرفەت ببىنېت بۇ پرۇپاگىنەدىيىن بازركانى و رەواجا هندەك بەرھەمان، ژىلى ۋىچەندى و ب ۋى مەرجى بۇ تىماركارى دورستە پشکدارىي دەھر فەكولىنەكا پەيوەندىدار ب دەزگەھەكا بازركانى يان بەرھەمەكى بازركانىيە بکەت.
7. د ۋېت تىماركار يىن ھارىكار بىت د گەل ھەۋالىن خۇز تىماركار و نۇزدار و ھەمى كارمەندىن دى يېن ساخلمىي و جەھى باوهريا وان بىت.
8. يَا فەرە تىماركار ب ئەركى خۇب راببىت بەرامبەر كۆمەلا يان سەندىكا تىماركاران و ب رىتاكا وئى ب كارى خۇب راببىت (ھەروهسا سەندىكا ژى ب ئەركى خۇب راببىت بەرامبەر تىماركارى چونكى ئەڭ تىماركارە ئىل ژ ئەندامىن وئى يە).
9. د ۋېت تىماركار پشکدارىي د پېشىئىخستنا پىشە يا خودا بکەت و پارىزى ل سەر ئاستى وئى بکەت و پشکدارىي د پاراستنا مەرج و بنەمايىن وىدا بکەت.
10. تىماركار يىن بەرپرسە ژ ھەر كارەكى بکەت يان ھەر بوجۇنەكا دەربېرىنى ژى بکەت قىچا ج ب تىنلىك بىت يان ب پشکدارىي دگەل هندەكىن دى بىت و ئەگەر تىماركارى د خورا نەديت ب كارەكى راببىت بلا بەرپرسيا وى نە ھەلگرىت دا ئەو

نهساخ بىئتە پاراستن، چونكى دفىت تىماركار نەساخى بپارىزىت ژ وان مەرۆفلىن دەستویرىيا ياسايى نەھەى و نە دەھەزى، ھەر ژبەر ۋى چەندى دفىت يى ئاگەھدار بىت ژ وان ياسايىن پەيوەندى ب پىشەيا ويقەھەى و دفىت پارىزى ل سەر بکەت، ديسا ياسا ياخىن دەنەنەن بىنە ئاگەھداركىن ژ ھەر خەمسارى يان سەرپىچى يان كارەكى ھەۋدۇ دگەل ۋان ئەرك و ياسايىان ژ لايى ھەر تىماركارەكىيە.

11. دفىت تىماركارى زانىن و شارەزايىھەكا باش و تمام د پىشەيا خودا ھەبىت و پويتە ب دەتكە بەلاقىرنا شارەزايى و ھشىيارىي دنابەرا تىماركارىن دیدا.

12. دفىت تىماركار بىنە بەرھەفتىرىن ژ لايى پىشەيى و زانسىتىھە دگەل شارەزايىھەكا باش ژ لايى تەكىيە.

13. پاراستنا مەرۆڤلى ساخلىم ژ نەساخيان ب رىكا چاھدىريما وى ژ لايى لهشى و دەرروونى و ھەست و سۆزانقە.

14. دفىت تىماركار پىيگىرى ب ئاداب و دەشتىن بەرۈز يىن پىشەيا خۇ بکەت دا گرنگى و بھايى وى بۇ ھەميان دىيار بکەت و ناش و دەنگىن وى بپارىزىت و د ئەنجامدا دا پتر رېزلى بىتە گرتى.

15. پىيىفيە ل سەر وان تىماركارىن رادبىن ب پرۇپاڭندىيا پىشەيى ئەو د ھەمان دەمدە كەرامەتا پىشەيى ل بەرچاۋ وەربگەن.

16. يا فەرە تىماركار بەردهوام دويىچۇونا پىشەفتىنىن زانسىتى يىن نۇي بکەت د بىاۋى پىشەيا خودا و پشىدارىي د دان و ستاندن و گىنگەشە و كور و سەمينار و خولىن زانسىتىدا بکەت و بەردهوام بىت ل سەر راھىنانان و خواندى دا بشىت كاتىكىرنە كەرەپىنى بکەت و ئاستى چاھدىريما تىماركارى بلند بکەت و ژ كاروانى نويكىن و پىشەفتىنى نەقەقەتىت.

17. د دفىت تىماركار خۇ ژ ھەر كارەكى دوир بىخىت كەنگۈنچىت د گەل ئاداب و بىنەمايىن پىشەيا وى.

بىاقيقىن كارى تىماركارى

پشتى تىماركار ژ خواندىن خلاس دېيت گەلەك دەرفەت و بىاقيقىن كارى بۇ ۋەدبىن و دشىت د ئىكى ژ ئان بىاقيقىن خوارىيىدا كار بىكتەت: (بۇ زانىن پېرىا دەمان دەزگەھىن ساخلهمى پېىدىقلى وانن و هەزمارا وان ژ ياكارمەندىن ھەر بەش و تايىبەتمەندىيىن دى يىن ساخلهمىي پېرى، بۇ نومونە: د راپورتا سالانە ياكى رىيغەبەريا ساخلهميا دەۋىكى ياسالا (1997) يىدا ھاتىھ كۆز سەرجەمىي (4234) فەرمانبەران ل فىي رىيغەبەريي (1165) تىماركارن ب رىزەيا (٪27)،

1. باراپت ژ تىماركاران د ئىنەن دامەزراندن ل خەستەخانەيان ژ بۇ خزمەتكىن و چاڤدىيىكىنە ساخان و چىددىبىت تىماركار ل خەستەخانەيى ئىك ژ ئەفەين ل خوارى بىت: (هارىكارى رىيغەبەرى خەستەخانى، سەرۋىكى تىماركاران، هارىكارى سەرۋىكى تىماركاران، سەرپەرشتىكارى تىماركارىيى، بەرپرسى تىماركارىيى ل بەشكى يان يەكەكى، تىماركارەكى ئاسايى، هارىكارى تىماركارى..ھتد).

2. ھەروەسا تىماركار د شىت ل بنگەھەكى ساخلهمىي كار بىكتەت، قىيىجا ج ئەف بىنگەھە يىنى گشتى و ئاسايى بىت يان بنگەھەكى تايىبەتمەند بىت ب ھندەك نەساخيانقە يان ب ھندەك تەخەيىن جقاکىفە وەكى: (بنگەھەن ئىشاز راۋى يان ئىشاز شەكرى، بنگەھە ساخلمىيا قوتابخانەيان...ھتد).

3. تىماركار يىنى ھەرى ل ھندەك خەستەخانەيىن تايىبەت كار دكەت وەكى خەستەخانە يان تەنگاھىيان يان خەستەخانەيىن تايىبەت ب نەساخىيەن ۋەگرۇھ يان خەستەخانەيىن زاپۇكان يان يىن ڙىنگ و زاپۇگبۇونى.

4. ھندەك تىماركار د بىاقيقىن فېرگەنلىيىدا كار دكەن قىيىجا ج ل كولىج يان پەيمانگەھ يان ئامادەيىن تىماركارىيى بىت ژ بۇ وانەگۇتنا بايەتىن تىماركارىيى بۇ قوتابىان و راهىتانا وان ل سەر ئان بايەتان ب رەنگەھەكى پراكتىكى ل دەزگەھىن ساخلهمىي.

5. چىدېتىت هندەك د بىاپى راگەهاندىدا كار بىكەن و روشنىرىيا ساخلمى د ناف جقاكىدا بەلاڭ كەن.
6. هەروەسا چىدېتىت تىماركار د وارى كارگىرېيدا كار بىكەت ل ئىك ژ دەزگەھىن ساخلمىي، ب تايىبەت كارگىرiya تىماركارىي وەكى:
أ. رىكخستنا قوتاپخانەيىن تىماركارى و سەرپەرشتىيا رىقەبرىنا وان.
ب. پىشەبرىنا پەيرەۋىن تىماركارىي.
ج. پشکدارى د كور و سەمینار و كومبوونىن تايىبەت ب پىشەبرىنا پىشە يا تىماركارىي و چارسەركىندا وان ئاستەنگىن د كەفنه د رىكا وىدا.
د. وەرگرتتا كارىن سەرپەرشتىيا تايىبەت ب رىكخستان و راهىنانا وان ئەۋىن د فى پىشەيىدا كاردكەن.
ه. داناناسى سىستەم و نەخشەيىن تايىبەت بۇ رىقەبرىنا كارۋبارىن تىماركاران ل دەزگەھىن ساخلمىي.
- دېسا فەرە بىزىن كو تىماركار دشىت پوستى رىقەبەريا كارۋبارىن تىماركارىي ل وەزارەتا ساخلمىي وەربىرىت، بەلنى بى گومان ئەگەر ئاستى وى يى زانسىتى يىن بلند بىت و خزمەت و شارەزايىيەكا باش ھەبىت.
7. هندەك دەزگەھىن نىقدەولەتى يىن تايىبەت ب فېرگەن و ئاراستەكەن و رىكخستنا رىقەبرى و پىشەبرىنا تىماركارىي ل وەلاتىن جودا بىن ھەين پىدەتى تىماركاران نەخاسە ئەۋىن پىدەتى بۇ شارەزايان د بىاپى رىكخستنا وىدا ھەى و گرنگترىن ئەڭ دەزگەھە ڈى ئەفەنە (رىكخراوا ساخلمىا جىهانى، رىكخراوىن ھەيى و خاچىن سۆر يىن نىقدەولەتى)، لەورا دەفيت ئەڭ تىماركارىن د فى بىاپىدا كاردكەن شارەزايىيەكا باش ھەبىت و ئاستى وان يى زانسىتى و پىشەيى يىن بلند بىت، هەروەسا چىدېتىت ئەڭ تىماركارە بىنە دانان وەك نوينەرىن ئان دەزگەھان ل هندەك وەلاتان.
8. هەروەسا چىدېتىت تىماركار د بىاپەكى پىشەيىدا كار بىكەت وەكى سەندىكا تىماركاران و ھەر د گەل فى چەندى كارى خۆ ڈى بىكەت.

9. تىماركار دشىت د بىاپى ساخلمىا گشتىدا كاربكت، ئەۋزى گەلەك تا و بىاپىن ژ وانا: (چافدىر يا دەيك و زارۇكان، ساخلمىا قوتاپخانەيان، ساخلمىا پىشەيى، ساخلمىا گوندان، روشهنېيريا ساخلمى، تىماركارى سەرەدانكەر، تىماركارى مالان، تىماركار ل كلينيكا دەرقە، تىماركار ل نقيسىنگەھىن ساخلمى، ...هەتىد).
10. ديسا تىماركار دشىت ل هندەك دەزگەھىن چقاکى كاربكت وەكى دەزگەھىن چافدىر يا پەككەفتىيان ژ لايى لەشى و دەروونىقە و شىاندىنا وان يان وەكى چافدىر يا دانعەمران و مەرۆقىن كەر و لال و كىم عاقل.
11. بىاپى فەكولېبىنى: تىماركارىن فەكولەر رادىن ب هندەك فەكولينىن مەيدانى و يىن ناخخويى و جىهانى يىن پىدۇ د بىاپىن تايىبەت ب پىشە يا تىماركارىيقە ژ بۇ پىشئىخستنا وي.
12. بىاپى لەشكەرى: چىدبىت تىماركار ل خەستەخانەيىن لەشكەرى كاربكت و ھەمى كارىن تىماركارى بكت وەكى فيراگەھشتىن دەستپىكى و ھارىكارىا ئەنجامدانانى ناشەرگەريان يان ژى ب كارى فيرگىرنا تىماركارىي راببىت ل قوتاپخانەيىن لەشكەرى بۇ تىماركاران.
3. كارگەھە: ب تايىبەتى كارگەھىن مەزن داخوازا ھارىكارىي ژ تىماركاران دكەن ژ بۇ ئەنجامدانانى قان ئەركانىن ل خوارى:
- أ. چافدىر يا تىماركارى بۇ كارمەند و كريكارىن كارگەھى.
 - ب. رىتمايىكىن و روشهنېيرىرنا وان ب روشهنېيريا ساخلمى يا پىدۇ.
 - ج. پاراستنا وان ژ نەساخىيىن فەگر و دوم درېز و پىشەيى.

ئارىشەيىن تىماركاران و چارەسەر يا وان

بەرانبەر ۋى رۇلى گرنگ ئەڤى تىماركار پى رادبىت و ۋى خزمەتا ئەو پىشىكىش دكەت چەندىن ئارىشە دكەفە د رىكا ويدا و پىدۇ چارەسەر يى نە، ئەف ئارىشە د جوراوجورن هندەك جقاکىنە و هندەكىن دى كارگىرپىنە و هندەكىن دى د

رەوشەنبىرى يان ئابۇرى يان دەروونىنە، چىدېت ئەڭ ئارىشە د جودا بن ز دەفەرەكى بۇ ئىكا دى يان ژ وەلاتەكى بۇ ئىكى دى چونكى پەيوەندى ب ئاستى جقاکى و ئابۇرى و رەوشەنبىرى و سىستەمى كارگىپى و ساخلمىقە ھەمە، ئەڭ ئارىشەيىن ئەم دى بەحس كەين پەر پەيوەندى ب جقاکى مەفە ھەمە، دى ب كورتى بەحسى ۋان ئارىشەيان و چارەسەريا وان كەين چونكى ئەگەر خودى حەزبکەت دى دەكولىنىڭدا دى يا تايىبەتدا ب بەرفەھى ل سەر راودىستم، گرنگىتىن ئەڭ ئارىشە ڙى ئەقىن خوارى نە:

1. ب رەنگەكى گشتى جقاکى مە ب چاھەكى كىم بەرىخۇ د دەتە تىماركاران و پىشەيا تىماركارىي، فى چەندى ڙى گەلەك ئەگەر ھەمنە دەلىقە نىنە بەحس بکەين.

ڙ بۇ چارەسەريا فى ئارىشى دى بىزىن: دەيتىت گرنگى و بھايى پىشەيا تىماركارىي بۇ جقاکى بىتە دياركىن، چونكى چىدېت ئىڭ ڙ ئەگەر بىن فى ئارىشى ئەو بىت كو جقاڭ ب دورستى فى گرنگى و فى بھايى نەزانىت. ل ۋېرى دەرفەت نىنە ئەم بەحس فى چەندى بکەين، بەلى ب تىن بۇ نموونە دى بىزىن: بھايى فى پىشەيى ڙ بھايى مەرۆقى دئىت ئەڭ مەرۆقى ئەڭ پىشەيە خزمەتا وى دكەت و يا ئاشكرايە كانى بھايى مەرۆقى چەند گەلەكە، ھەرودسا گرنگىا فى پىشەيى ڙ وى چەندى دئىت كو تىماركارە بېيارىن نۇزدارى بجهدىنىت و چاڭىرىيا نەساختى دكەت و بىيى تىماركارى بېيارىن نۇزدارى نائىنە بجهىننان و د ئەنجامدا چارەسەرى و چاڭىرىيا نەساختى نائىتە كر، دەيت گرنگى و بھايى پىشەيا تىماركارىي بۇ ھەمى ئەندامىن جقاکى بىتە دياركىن و ب رېكىن جواروجور مينا دەزگەھىن راڭەھاندىن و بەرنامىن خواندىن و رېكخراوبىن پىشەيى و جەماودى و ئەڭ چەند ئەركى گەلەك لايەنايە.

2. زىدەبىرى بەرىخوداندا جقاکى يا خراب بۇ فى پىشەيى ئارىشەيا مەزنەر ئەوه كو گەلەك ڙ كارمەندىن دەزگەھىن ساخلمىي بخۇ ڙى ب فى رەنگى بەرىخۇ د دەنە فى پىشەيى و چىدېت خالا ئىكى ڙى پەيوەندى ب فى خالى ۋە هەبىت و ئەنجامى فى بىت، لەوا ڙ بۇ چارەسەريا فى ئارىشەيى دەيت بەرى ھەميان

لايەنن ئەننەن بەيەندىدار مىنا نۇزىدار و كادريىن دى يىن ساخلمىي و دەزگەھىن ساخلمى بھاىي ب دەنە تىماركارى و رېزى لى بگەن تاكو تىماركار د ناش دەزگەھىن ساخلمىيىدا ھەست ب كىيماسىي نەكەن، ھەروهسا دا ئەڭ لايەنن بەيەندىدار بىنە خودىك بۆ تەخىن دى يىن جقاكى، چونكى دەمى ئەندامىن جقاكى ب چاقى كىيماسىي بەرىخۇ د دەنە تىماركارى ھەر ئەم دىتنا ھندەك لايەنن بەيەندىدارە ئەدگوھىزىن، ۋىچا ئەگەر ئەفە دىتن و سەرەددەريا لايەنن بەيەندىدار بىت دەپت دەپت دەنە تىدا ئەم رەخنى ل جقاكى نەگرین، بەل دەپت ئىكەمىن جار كار ل سەر ئان لايەنن بىتە كرن و ئەفە بەرپرسىيا دەستەلات و رېقەبەرىيىن ساخلمى و حکومىيە ب پلا ئىكى و د دويىدا بەرپرسىيا ھندەك لايەنن دىه مىنا تىكاركاران بخۇ.

3. ئارىشەيەكا دى يازىدە گرنگ كومەكا ئارىشەيەن كارگىرىنە بەيەندى ب سىستەمى كارگىرى يى وەلاتى و دەزگەھىن ساخلمىيىقە ھەمە مىنا نەبوونا پەيدانى بۆ تىماركاران و پېشكىدارى نەكىرنا تىماركاران د بېيارىن بەيەندى ب وانفە ھەمە مەۋلۇلىا وان ب كومەكا ئەركىن كارگىرىقە يىن بەيەندى ب كارى وان يى سەرەتكىفە نەھەئى، لەوا لايەنەكى دى يى چارەسەرىي لايى كارگىرى، مەبەستا مە ب لايى كارگىرى ئەوه كوه خودان تىماركار چو بەرپرسىيەن كارگىرى يىن گرنگ نا وەرگەن و ئەڭ بەرپرسىيە د فەپرىنە بۆ نۇزىداران دگەل رېزگەرنىن مە بۆ نۇزىداران و مافى وانايە بەرپرسىي ئىكى ئەم بن، بەل ب دىتنا تىماركاران يا فەرە بەرپرسى دووئى ل ھەر جەھەكى تىماركارەك بىت، بۆ نەمونە دى بىزىن بلا رېقەبەرى دەزگەھى ساخلمى نۇزىدار بىت و ئەفە مافى وايە وەكى مە گۆتى، بەل يا گرنگ ئەوه جىڭىرى وى رېقەبەرى يان ئىك ژ جىڭىرىن وى رېقەبەرى تىماركار بىت. چونكى ھەزمارا تىماركاران پەترە ژ ھەزمارا نۇزىداران و د ئەنجامدا ئارىشىن وان ژى پەتن، ۋىچا ئەگەر وان ژى نوينەر ئەن ڈەزگەرەپەپتىدا ھەبىت دى ئارىشىن وان ب ساناهىت ئىنەن چارەسەرگەن و بەرەقانى ژ مافىن وان ئىتەكەن و دى پەت ھەست ب گرنگى و بھاىي خۇ كەن و ھەر ئارمانجا نۇزىدارى و تىماركارى و ھەمى

فەرمانبەرىن ساخلمىي ئەوه كۆ خزمەتا نەساخى بىتەكىن و كارى هەميان تمامكىرنە بۇ ئىك و دوو و هەر ئىكى ز وان گرنگىا خۇ يا هەى، لەوا دەپت رېز ل كارى هەميان بىيە گرتىن و ب چاھى كىماسىي نە بەرىخودنە هىچ كەسەكى و دەپت دادپەروەرى ھەبىت د دانا ماۋاندا ھەميان بلا ھەر ئىكى ل دويش باورنامە و خزمەتا وي بىت بەل دەپت جوداھىيەكا مەزن د ناقبەرىدا نەبىت، يا فەرە بىزىن كۆ ھندەك پىنگاھىن باش ھاتىنە ھافىتن د فى بىاھىدا بەل ھېشتا پى دەپت، زىدەبارى ئەنجامدانا ھندەك چاكسازيان د سىستەمى ساخلمىيەدا ب گشتى ز لايى حکومەتىقە چونكى گەلهك ژ ۋان ئارىشەيىن كارگىرى پەيوەندى ب فى سىستەمىقە ھەمە.

4. ئارىشەكا دى يا بەرچاڭ ئەوه كۆ ئاستى زانسى و رووشەنبىرى يى تىماركاران يى ۋەپىرى و توخىدىايە، ئەگەرپىن فى چەندى ژى گەلەكىن مينا لاۋازىا پەيرەونىن خواندىنى و نەبوونا پلانەكا ستراتيجى بۇ بلندكىرنا فى ئاستى و گرنگى نەدانان تىماركاران بخۇ ب فى چەندى و ...ھەتى، لەوا دى بىيىن بلندكىرنا ئاستى رووشەنبىرى و بسپۇرما تىماركاران تىشەكى گرنگە، تىماركارى پىشەيەكا ئاڭاڭرىھە ل بىياتەكى زانسى و ئەۋى دېيىت تىماركار بىنەمايىن زانسى يىن فى پىشەيى د خوينىت و مەشقى ژى ل سەر دكەت، بەل يا گرنگ ئەوه پەز دەرفەت بۇ خواندىنى د فى بىاھىدا ھەبىت و دەزگەھەين ئەكاديمى بۇ پىشەقەبرنا تىماركارىي بىيەدانان و خواندىنىت بلند بىنە فەكىن، ب راستى مە كىماسىيا د فى بىاھىدا ھەى، بۇ نموونە ل سالا (2000) ئ وەرە بەشى تىماركارىي ل پەيمانگەھە تەكىنلىكى ل دھۆكى ۋەبۈويە، ھەروەسال سالا (2001) ئ وەرە كولىجا تىماركارى ل زانكۆيا سەلاھەددىن ۋەبۈويە و ل سالا (2007) ئ ل زانكۆيا دھۆكى، لەوا دى بىنەن كۆ ھەلگەن بىنەن بىنەن ب تىماركارىي گەلهك د كىمن و يا ئاشكرايە كۆ بجهئىنانا فى ئەركى د ستوى دەستەھەلاتى دايە.

5. ديسا ئارىشەيەكا دى يا ھەى پەيوەندى ب ھندەك تىماركاران بخۇفە ھەمە ئەۋۇزى ئەوه كۆ باورىيا وان بخۇ يا لاۋازە و خۇ كىم دېيىن و ئاستى خۇ يى زانسى و رووشەنبىرى ب پىش نائىخەن و پىتەرى ب گەلهك ئاداب و روشتىن فى

پىشەيى ناكەن، لهوا ژ بۇ چارەسەریا فى ئارىشەيى دى بىزىن: دېيت تىماركار بخۇ ژى رۆلى خۇ بى كارىگەر ب گىرىت و خۇ كىم نەدانىت و كەساتىيا خۇ ب ھېز بىخىت و ئاستى خۇ يى رەوشنبىرى و بىسپورى ژى پىشىبىخىت و د ئەنجامدا سەنگا خۇ بەرچاڭ بکەت ئەو بخۇ ھەست ب كىيماسىي نەكەت دا بەرانبەرئى وى ژى نەچار ببىت رېزى لى بگرىت و بھايى وى ب دەتى، ئەفه وى چەندى ناگەھىنىت كو تىماركار خۇ مەزن بکەت يان ب چاڭى كىيماسىي بەرىخۇ ب دەتە يىن دى، بەلى دېيت ھەفسەنگىكى پەيدا كەت ئانکو نە ئەو ب چاڭى كىيماسىي بەرىخۇ ب دەتە كەسەكى و نە نەو قەبىل بکەت كەسەك ب چاڭى كىيماسىي بەرىخۇ ب دەتە وى.

6. ئارىشەيەكا دى يا ھەرە سەرەكى يا تىماركاران ئەنەن كو بارى وان يى ژيارى ب رەنگەكى گشتى يى لاوازە و پالپشتىا ئابۇرى بۇ وان يا لاوازە و موجە و دەرمالە و ھاندانىن وان د كىمن زىلەبارى كىيمىا خەلاتان و بھايى نەبەداريان و ...ھەتىد، لهوا دېيت چارەسەرەيەك بىتە دىتن بۇ فى ئارىشەيى، چونكى دەمى ڇىارا تىماركارى خوش دېيت دى پەت شىت داهىنانى د كارى خودا كەت.

ماف و داخوازى و پىشىيارىن تىماركاران

بەرانبەر وى كارى تىماركار دكەن و وان ئەركىن پى رادىن و بجهدىن وان ژى هندهك مااف و داخوازى و پىشىيار ھەنە بۇ پىشىخىستنا پىشە يى خۇ، گومان تىيدا نىنە كو پەيوەندىيەكا گرنگ يا ھەدى دنابەھەرا ئەرك و مافاندا، ھندى ئەركىن مەرۇقى گەلەك بن دېيت مافىن وى ژى گەلەك بن، ئانکو مااف ل دويىش ئەركانە، ژ لايەكى دېقە ھەر مافەك بۇ لايەنەكى ئەركە ل سەر لايەكى دى، ئانکو دەمى مەرۇق ب ئەركى خۇ رادېيت ئەو مەرۇق مافى يىن دى د دەتى ھەرەسە ماافىن مەرۇقى ژى ئەركن ل سەر ملىن وانىن دى دەمى ئەۋۇزى ب ئەركى خۇ رادىن دى ماافىن مەرۇقى دەنە مەرۇقى.

- بجهىنانا ئان ماف و داخوازى و پىشىياران ژى تىتىكى رىزەيى يە، ئانكۇ رىزەدا بجهىنانا وان يا جودايە ژ جەھەكى بۇ جەھەكى دى و ژ دەممەكى بۇ دەممەكى دى و ژ مرۆفەكى يان لايەكى بۇ مرۆفەكى يان لايەكى دى، مەرەمە مە ب فى چەندى ئەوه كو مەسىلە نە رەشە يان سېپىيە، بەلىكى رساسىيە، بەلى ياكى گرنگ ئەوه كانى ئەۋ رساسە چەندى توخە يان يى فەبىيە، ئانكۇ كانى رىزەدا رەشاتىي يان سېپاتىي پىرە، ياكى گرنگ ئەوه رۆز بۇ رۆزى رىزەدا رەشاتىي كىيم بېيت و ياسېپاتىي زىيەدېبېيت، ب رەنگەكى گشتى و كورت ئەڭ ماف و داخوازى و پىشىيارە ئەڭەنە:
1. چارەسەركىندا وان ئارىشەيىن وان ئەقىن بەرى نوكە مە به حس ژىكىرىن.
 2. خوشكىندا زىارا وان ب رىكا دانا پارچىن عمردى بۇ وان و زىدەكىندا موجە و دەرمالە و ھاندانىيەن وان، و خەلاتكىندا وان و ...هەندى.
 3. رىزگەرتىندا وان ژ لايى مەعنەويقە و قەدرگەرتىندا وان ل دەزگەھىن ساخلمىي و دىياركىندا رۆلى وان يى گرنگ.
 4. پىشكەرىكىندا وان د داناندا پلان و نەخشە و ستراتيجهتىيىن ساخلمىدا.
 5. ل بەرجاڭ وەرگەرتىندا سەروبەرى وان يى جىاڭى و دابىنکىندا مافىيەن وان يىيەن جىاڭى نەخاسىمە بۇ تىماركارىيەن دەيك وەكى دابىنکىندا دايىنگەھان بۇ زارۇكىيەن وان د دەمەيىن دەۋامىيەدا.
 6. گرنگىدان ب كومەلە و سەندىكايىيەن وان و پالپشتىا وان ييا ماددى و مەعنەوى و دابىنکىندا داخوازى و پېيدەفييەن وان.
 7. بەرۋانىيىكىن ژ وان دەمى ئەو بەرھەنگارى زوردارىيەكى يان ئارىشەيەكى دېن.
 8. داناندا سىستەمەكى بۇ دىياركىندا پلەيىن وان ل دويىش پېقەرىيەن باوهەنماھە و خزمەت و شىيانىيەن وان.
 9. فەكرىندا دەلىقەيى بۇ وان بۇ تمامكىندا خواندىندا خۇ بۇ وان يىيەن كاودانىيەن وان د هارىكەر بن و حەمز و شىيان ھەبن.
 10. پىشكەرىكىندا وان د خولىن تايىھەت دا ل ناڭدا و دەرفە ژ بۇ مفاؤەرگەرتىن ژ پېشكەفتىن د فى بىاپىدا و فەگۇھاستنا ئەزمۇنلىك جىيەنلى بۇ وەلاتتىن خۇ.
 11. هارىكەرىكىندا وان د حالەتتىن تەنكەفەيىدا وەكى نەساختى و رويدانان.

12. پېشكىرىكىرنا وان د كارگىرىيىدا و داناندا نوينىھەرەكى بۇ وان ل ھەمى دەزگەھىن ساخلەمىي بىگرە ۋەزارەتتا ساخلەمىي و حەتا دەگەھىيە خەستەخانەيان.

ئىدىھەر :

Fundamentals Of Nursing , Malind Mirray-1

2. تاريخ وآداب التمريض، د.سعاد حسين حسن.

3. مقدمة في فن التمريض، هدية لحام - د.سعيد الدجاني.

4. اسس التمريض لطلبة معاهد المهن الصحية العالمية، سلوى عباس محمد.

5. آداب مهنة التمريض لطلبة معاهد المهن الصحية العالمية، سهام بطرس مراد - فريال يوسف أسكندر.

6. ادارة الخدمات الصحية والتمريضية، يوسف قزاقزة - كامل العجلوني - وفاء فضة - وفاء جرادات.

7. ادارة المستشفيات، د.احمد محمد المصري.

8. المسلمين والعلم الحديث، عبدالرازاق نوبل.

9. حوار الحضارات، روجيه غارودي ترجمة: د.عادل العوى.

10. چەند ژمارەيەك ۋ رۆزىناما (زاميار).

نېقىسىهەر د چەند رىزەكادا

ئىدرىيس غازى سالح

* ل سالا (1969) ئى هاتىبە سەردىنيايى.

* ل سالا (1988) ئى ئامادەيى تىماركارىي ل دھوكى

ب دوماھى ئىننايىه (دەرچۈبى ئىكى بۇول سەر پارىزىگەھى و يىسى بۇول سەر عىبراقى).

* ل سالا (1990) ئى بەشى تىماركارىي ل پەيمانگەھا تەكىنىكى ل ھەولۇرى ب دوماھى ئىننايىه (دەرچۈبى ئىكى بۇول سەر پەيمانگەھى و يىسى دووئى بۇول سەر عىبراقى).

* ل سالا (1991) ئى هاتىبە دامەززاندن ل سەرمىلاكى رىشەبەرييا ساخلهميا بەغدا ل خەستەخانى (كازمىيە) و بۇ دەمى (8) ھەيىقان ل وېرى كاركىيە.

* ل سالا (2003) ئى هاتىبە دامەززاندن ل سەرمىلاكى رىشەبەرييا ساخلهميا دھوكى و ل خەستەخانەيىن ئازادى و هيچى كاركىيە و نوكە يىل بىنگەھى (11) ئادارى يى ساخلهمىي.

* بۇ دەمى (9) سالان دگەل چەندىن رىكخراوىين بىانى كاركىيە د بىياقى ساخلهمىيىدا.

* پېشكدارى د چەندىن خول و كور و سەينار و كونىرىيەندا كرييە.

* ئەفە ژسالا (1994) ئى وەرەل رادىيۇيى و ژسالا (2004) ئى وەرەل تەلە فزىيۇنى بەرنامەيىن ساخلمى و زىنگەھى و زانستى پېشىكىش دەكت و يى بەردەواهە.

* ب سەدان بابەت و كوتارىيەن ساخلمى و زانستى و رووشەنبىرى د چەندىن رۇژئامە و گۇشارىيەن ھەريمىيىدا بەلاقىرىنە و يى بەردەواهە.

* نوكە ئى سەرنېقىسىهەرى گۇشارا (زەنگ و بەنگ) ھە يازارۋىكان.

* ئەندامە د ۋان كومەلە و سەندىكا و رىكخراوىين خوارىيىدا:

1. كومەل تىماركارىيەن كوردستانى (ئەندامى يەدەك د دەستەيى كارگىيە لقا دھوكىيىدا).

2. سەندىكا كارمەندىن پېشەيىن ساخلمىيى.

3. كومەل نەھىلانا جىڭارەكىشانى ل كوردستانى.

- میزرو و ئادابین پىشەيا تىماركارىنى
4. كومە لا خوين بەخشىن كورستانى.
5. سەندىكا رۆژنامەنىسىن كورستانى.
6. فيدراسيونا نىش دولەتى يا رۆژنامەنىسىان.
7. رېكخراوا مافىن مەدەنلىك كورستانى.

ناقەرۇك

پىشگۇتن
پشقا ئىكى: مىزروويا تىماركارىنى	3
قويناخا ئىكى: ژ دەستپىكا ھەبۇونى حەتا ھاتنا ئىسلامى	5
قويناخا دووئى: تىماركارى د چاخى ئىسلاميدا	5
قويناخا سىيى: تىماركارى د چاخىن ھەفچەرخدا	8
پشقا دووئى: ئادابىن تىماركارىنى	13
رېخوشكرن و پىناسىن	19
گرنگى و رۇنى تىماركارى	23
تىماركارى و ئافرهت	25
ئارمانجىن تىماركارىنى	25
سويندا تىماركاران	26
بىنەمايىن سەرەتكى يىن پىشەيا تىماركارىنى	27
ئەركىن تىماركارى	28
تايىبەتمەندىيىن پىشەيا تىماركارىنى	30
ئادابىن ئاخفتىنى	32
بلندىكىن راپۇرتان	33
پىگرىتىن تىماركارى	34
پىگرىتىن تىماركارى بەرپرس	36
رەشت و سالۇخەتىن تىماركارى	37

.....	پەيوەندىيىن تىماركارى
45	
50	دوريشمى جىهانى بۇ ئادابىن پىشە يا تىماركارىي
54	بىياقىن كارى تىماركارى
56	ئارىشەيىن تىماركاران و چارەسەرپا وان
60	ماف و داخوازى و پىشنىيارتىن تىماركاران
62	ژىيەر
63	نفىسىر د چەند رىزەكادا